

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Навчально-методичний комплекс дисципліни

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра*

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

освітніх програм: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародного
бізнесу», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Логістика»

КИЇВ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2019

Економіка підприємства: Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : для студентів спеціальності 073 «Менеджмент», освітніх програм: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Логістика» / О.В. Гук; КПІ ім. Ігоря Сікорського – Електронні текстові дані (1 файл: 834 Кбайт). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 72с.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № ____ від ____ р.)
за поданням Вченої ради Факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № ____ від ____ р.)*

Електронне мережне навчальне видання

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Навчально-методичний комплекс дисципліни

Автор	<i>Гук Ольга Володимирівна</i> , канд. екон.наук, доцент
Рецензент:	<i>Шендерівська Ліна Петрівна</i> , канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту видавничо-поліграфічної галузі КПІ ім. Ігоря Сікорського
Відповідальний редактор	<i>Голюк Вікторія Ярославівна</i> , канд. екон. наук, доцент

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Економіка підприємства» розрахований на студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент».

У ньому представлені тематичний план дисципліни, методичні поради до вивчення лекційного матеріалу, практичних занять, тематика самостійної роботи студентів та виконання курсової роботи. Надані тестові завдання для перевірки знань студентів, критерії поточного та підсумкового контролю.

Навчально-методичний комплекс сприятиме засвоєнню студентами необхідних теоретичних знань з дисципліни та набуттю навичок у побудові нових форм і методів ведення господарської діяльності сучасних підприємств.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Навчально-тематичний план дисципліни.....	7
II. Тематична програма дисципліни	8
III. Методичні поради до вивчення тем дисципліни	13
IV. Орієнтовна тематика практичних занять.....	26
V. Самостійна робота студентів.....	37
V.1. Питання і завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни.....	37
V.2. Тестові завдання для самостійної перевірки знань.....	39
VI. Курсова робота	58
VI.1. Методичні рекомендації виконання курсової роботи	58
VI.2. Рейтингова система оцінювання курсової роботи.....	64
VII. Поточний та підсумковий контроль	65
VII.1. Поточний контроль знань студентів.....	65
VII.2. Підсумковий контроль знань студентів	66
VIII. Навчально-методичні матеріали	70

ВСТУП

В умовах турбулентного середовища для якого характерні наступні особливості: посилення ролі споживачів, невизначеність умов функціонування підприємств, зростання міри їхньої залежності від зовнішнього середовища, зростання конкуренції створюються передумови для формування і розвитку ринкових відносин. В цих умовах, актуальними залишаються питання формування економічної політики підприємства, що вирішуються за допомогою: формування на окремих підприємствах раціональної та правильно розробленої економічної політики, яка забезпечує стабільну економічну діяльність підприємств; досягнення ними конкурентних переваг за допомогою виробництва конкурентоспроможної продукції; завоювання більшої частки на ринку, що в свою чергу зумовлює зміцнення їх позицій серед конкурентів.

Дисципліна «Економіка підприємства» – це наука про ефективність виробництва, шляхи та методи досягнення підприємством своїх цілей за умов раціонального використання ним всіх видів ресурсів. Економіка підприємства посідає важливе місце в структурно-логічній схемі навчання за даними спеціальностями. Ця дисципліна тісно пов'язана з іншими дисциплінами навчального плану, такими як «Макроекономіка», «Основи бізнесу», «Регіональна економіка», «Фінанси підприємства» тощо.

Мета навчальної дисципліни – засвоєння теоретичного матеріалу з основних розділів економіки підприємства та набуття відповідних навичок виконання економічних розрахунків та управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства.

Основні завдання навчальної дисципліни полягають в опануванні основними інструментами економіки управління підприємства, зокрема:

- вивчення теоретичних і практичних засад управління економічними процесами на підприємстві;
- засвоєння понятійного інструментарію в сфері державного управління економічними процесами на підприємстві;
- ознайомлення з сучасними особливостями економічного розвитку вітчизняних та іноземних підприємств;
- доведення до студентів інформації про економічний механізм функціонування вітчизняного підприємства та нормативно-правову базу регулювання економічної діяльності підприємств;
- оцінка можливостей та використання потенціалу підприємства для оптимізації економічних результатів діяльності.

Предмет вивчення дисципліни: закономірності функціонування і розвитку підприємства в ринкових умовах.

Метою дисципліни є формування у студентів **здатностей:**

- виявляти, визначати, комбінувати, уніфікувати і координувати різні процеси та операції з економіки підприємства.
- розрізняти проблеми управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства;

- практично розв'язувати проблеми управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства;
- здійснювати стратегічне, тактичне та оперативне планування;
- здійснювати планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, напрямів розвитку та реструктуризації;
- вміти обґрунтовувати обсяги виробництва та реалізації продукції підприємства, його виробничої потужності, потреби у матеріальних ресурсах;
- вміти здійснювати регулювання товарної та цінової політики підприємства;
- аналізувати та планувати доходи, поточні витрати і фінансові результати від операційної та фінансової діяльності підприємства;
- обґрунтовувати ефективність інвестиційних та інноваційних проектів;
- здійснювати економічні розрахунки господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- оцінювати фінансово-майновий стан підприємства, загрози банкрутства.

знання:

- теоретичних аспектів з основних розділів економіки підприємства;
- методів організації ефективного господарювання на рівні підприємства;
- понятійного та категоріального апарату курсу «Економіка підприємства»;
- принципів, процесів та особливостей планування економічної діяльності;
- нормативно-правових основ функціонування вітчизняного підприємства;
- особливостей впливу внутрішнього і зовнішнього середовища на діяльність підприємства;
- системи аналізу та планування обсягів, результатів діяльності ресурсного потенціалу підприємства;
- основних результативних показників діяльності підприємства, порядок їх формування та використання;
- сучасних теорій та моделей розвитку підприємства, механізм трансформації (реструктуризації) підприємств у процесі розвитку;
- економічної безпеки підприємства та особливостей антикризової діяльності.

уміння:

- аналізувати нормативно-правові засади функціонування підприємств;
- розрізняти основні напрями господарсько-фінансової діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, інноваційної, фінансової);
- формувати програму виробництва продукції та її реалізації, визначати виробничу потужність підприємства;
- розраховувати фонд заробітної плати працівників;
- складати кошторис витрат на виробництво продукції;

- здійснювати калькулювання собівартості продукції;
- визначати точку беззбитковості виробництва;
- визначати основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства;
- розробляти механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- аналізувати ефективне використання всіх видів ресурсів;
- оцінювати ефективність господарської діяльності та шукати шляхи її підвищення;
- розробляти механізм розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства.

Навчально-методичний комплекс спрямований на допомогу студентам факультету менеджменту та маркетингу, які навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент» у засвоєнні необхідних теоретичних знань з дисципліни, набутті навичок з механізму функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності.

І. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	CPC

1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Економічні засади виробничої діяльності підприємства. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства					
Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	8	2	2		4
Тема 2. Управління підприємствами	8	2	2		4
Тема 3. Загальна характеристика продукції, організація виробництва і забезпечення якості продукції	8	2	2		4
Тема 4. Виробнича програма підприємства	9	2	3		4
Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність, мотивація та оплата праці	8	2	2		4
Тема 6. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні	8	2	2		4
Тема 7. Оборотні кошти підприємства	8	2	2		4
Тема 8. Інвестиційні ресурси та інноваційні процеси на підприємстві	11	4	3		4
Разом за розділом 1	68	18	18		32
Розділ 2. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки					
Тема 1. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	13	4	4		5
Тема 2. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	13	4	4		5
Тема 3. Доходи та цінова політика підприємства	9	2	2		5
Тема 4. Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства	9	2	2		5
Тема 5. Реструктуризація підприємств у процесі розвитку	9	2	2		5
Тема 6. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	10	4	2		4
Контрольна робота	4		2		2

1	2	3	4	5	6
Разом за розділом 2	67	18	18		31
<i>Екзамен</i>	30				30
Всього годин	165	36	36		93

За навчальним планом вивчення дисципліни «Економіка підприємства» передбачає написання курсової роботи, що сприятиме поглибленому її вивченню, подальшій систематизації, розширенню і закріпленню отриманих знань. Робота охоплює ряд основних розділів курсу, дає можливість студенту виявити творчі здібності до вирішення поставлених задач.

Курсова робота – це комплексне дослідження виконання рчної виробничої програми підприємства, здійснення оптимізації ціни на вироби та, виходячи з критерію максимізації прибутку, дослідження впливу змін техніко-економічних показників на результати діяльності підприємства в цілому.

Метою написання курсової роботи є закріплення і поглиблення знань теоретичного матеріалу, придбання практичних навичок з основних питань курсу, що стосуються діяльності підприємства за умов ринку.

Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, освітня програма, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>перший (бакалаврський)</i>	Назва дисципліни <i>Економіка підприємства</i>	Лекції <u>36</u> год.
Спеціальність <u>073 «Менеджмент»</u> (шифр і назва)	Цикл <i>загальної підготовки</i>	Практичні (семінарські) <u>36</u> год.
Освітня програма <u>«Менеджмент»</u> (<i>ОПП, ОНП, назва</i>)	Статус кредитного модуля <i>обов'язковий</i>	Лабораторні роботи __ год.
		Самостійна робота <u>93</u> год., у тому числі на виконання індивідуального завдання __ год.
	Семестр <u>4</u>	Індивідуальне завдання <i>Курсова робота</i>
Форма навчання <u>денна</u>	Кількість кредитів (годин) <u>5,5 (165)</u>	Вид та форма семестрового контролю <i>екзамен</i> <i>усний</i>

II. ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Економічні засади виробничої діяльності підприємства. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 1.1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Види підприємств, їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Тема 1.2. Управління підприємствами

Виробнича структура підприємства: її види і характеристика. Сутність, функції, інструменти та риси сучасного управління. Методи управління діяльністю підприємств. Організаційні структури управління підприємствами. Напрями вдосконалення управління підприємствами. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

Тема 1.3. Загальна характеристика продукції підприємства, організація виробництва і забезпечення якості продукції

Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції, що виробляє та реалізує підприємство. Поняття «номенклатура та асортимент продукції, що виробляється», «товарна», «валова», «чиста», «реалізована продукція», «валовий оборот підприємства».

Товарна політика підприємства і механізм її здійснення. Життєвий цикл товару та його значення для розробки товарної політики підприємства. Формування асортименту товарів та управління ним.

Організаційні типи виробництва. Організація виробничого процесу в часі. Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу. Поняття виробничого циклу, його структура. Підготовка виробництва. Суспільні форми організації виробництва.

Тема 1.4. Виробнича програма підприємства

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства. Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску продукції.

Фактори, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції. Планування параметрів виробничої програми: послідовність, методи. Визначення необхідного й можливого обсягів виробництва та реалізації продукції. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції.

Тема 1.5. Персонал підприємства, продуктивність, мотивація та оплата праці

Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів. Принципи і завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів. Продуктивність праці: поняття і види. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

Форми мотивації праці робітників. Форми і системи оплати праці на підприємстві.

Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати і її вплив на рівень ставок та окладів окремих працівників. Тарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності. Зміст плану з праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах.

Тема 1.6. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні

Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристика підприємства, що визначають особливості формування його активів.

Оцінка, класифікація та структура основних фондів. Ефективність відтворення та використання основних засобів. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

Характеристика, особливості обліку та оцінки основних виробничих фондів підприємства. Поняття амортизації, зносу основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів. Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення.

Тема 1.7. Оборотні кошти підприємства

Поняття, склад та структура оборотних коштів, джерела їх формування. Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообороту оборотних активів підприємства. Визначення потреби в оборотних коштах. Оцінка ефективності використання оборотних коштів підприємства. Напрями підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Тема 1.8. Інвестиційні ресурси та інноваційні процеси на підприємстві

Сутність, класифікація та структура інвестицій. Джерела фінансування інвестицій. Поняття, види і стадії інвестиційних проектів. Поняття ризику у процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства. Напрямки підвищення ефективності використання інвестиційних підприємницьких ресурсів.

Зміст інноваційної діяльності, форми її інвестування. Види і напрямки інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал підприємства і показники його оцінки. Оцінка ефективності інноваційного проекту з урахуванням ступеня ризику.

Розділ 2. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки

Тема 2.1. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Виробничі процеси та принципи їх організації. Класифікація виробничих процесів. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства.

Поняття виробничої потужності підприємства, його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства. Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства.

Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності. Їх класифікація і характеристика.

Тема 2.2. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Характеристика витрат, їх роль та класифікація. Поточні та капітальні витрати підприємства. Поняття собівартості продукції. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Калькулювання собівартості продукції. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм дій виробничого левериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання. Напрямки зменшення собівартості продукції на підприємстві. Механізм ціноутворення на підприємстві.

Тема 2.3. Доходи та цінова політика підприємства

Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення. Характеристика ціноутворюючих факторів. Методи ціноутворення. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

Методичні інструменти та послідовність аналізу цінової політики.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання і послідовність. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: особливості та умови їх застосування.

Тема 2.4. Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність і формування прибутку. Планування прибутковості підприємства. Ефективність діяльності підприємства. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій.

Використання чистого прибутку підприємства. Характеристика фінансової діяльності підприємства.

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Сутнісна характеристика і вимірювання ефективності виробництва. Чинники зростання ефективності виробництва (діяльності) підприємства.

Тема 2.5. Реструктуризація підприємств у процесі розвитку

Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Загальна характеристика процесу реструктуризації та санації підприємства. Фінансове оздоровлення суб'єктів господарювання.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації (реструктуризації) підприємств. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств.

Тема 2.6. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Сутність і фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Суть, причини і моделі банкрутства.

Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процедура порушення справи про банкрутство. Причини та процедура ліквідації збанкрутілих підприємств. Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації. Класифікація санаційних заходів.

Сутність економічної безпеки підприємства та фактори впливу на неї. Система показників економічної безпеки підприємства. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки. Методи моніторингу економічної безпеки підприємства.

III. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Економічні засади виробничої діяльності підприємства. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 1.1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Зміст:

1. Вступ. Мета вивчення, завдання дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами.

2. Поняття і характерні риси підприємств.

3. Сутність і функції підприємництва.

4. Підприємства та їх види.

5. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.

6. Сутність виробничої структури підприємства.

Методичні поради до вивчення теми:

На початку вивчення теми необхідно виявити мету та завдання дисципліни, визначити її роль та взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Доречним є акцентування на визначенні поняття «підприємство» та історії його виникнення. Потрібно підкреслити, що підприємництво відіграє особливо важливу роль у діяльності кожного підприємства, наголосити на його сутності та функціях. Підприємство, як основна організаційна ланка народного господарства України має різні види та організаційні форми. Окремо слід зупинитись на поясненні того, що собою являє виробниче, комерційне та фінансово-кредитне підприємництво.

Під час вивчення організаційно-правових форм підприємницької діяльності слід зазначити три його основні форми: одноосібне володіння (унітарна форма), форма партнерства (товариства), акціонерна форма. Завершувати вивчення теми потрібно розглядом виробничої структури підприємства та особливостей формування корпоративної структури.

Контрольні питання та завдання:

1. Надайте характеристику підприємства як первинної ланки виробничої сфери.
2. Назвіть якими законодавчими актами регулюється господарська діяльність підприємства?
3. За якими ознаками класифікують підприємства?
4. Розкрийте економічні особливості діяльності різних видів підприємств.
5. Надайте характеристику організаційно-правового механізму функціонування різних видів підприємств.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5].

Допоміжна [3].

Тема 1.2. Управління підприємствами

Зміст:

1. Виробнича структура підприємства.
2. Особливості сучасного управління підприємства.
3. Методи управління діяльністю підприємств.
4. Організаційні структури управління підприємствами.
5. Напрями вдосконалення управління підприємствами.
6. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

Методичні поради до вивчення теми:

На початку заняття доцільно розглянути зі студентами сутність процесу управління підприємством, функції управління (планування, організація, мотивація та контроль), їх характеристика, методи і моделі управління підприємством.

Далі слід охарактеризувати основні стилі управління, види організаційної структури, принципи ефективної побудови організаційних структур управління виробництвом (єдності мети, первинності функцій і вторинності структури, функціональної замкнутості підрозділів апарату управління, простоти організаційної структури, визначеності оптимальної норми керованості, встановлення оптимального співвідношення централізованих і децентралізованих форм управління) .

Вкінці заняття доцільно розглянути сутність виробничої структури підприємства.

Контрольні питання та завдання:

1. Які властивості підприємства як економічної системи?
2. Охарактеризуйте організаційні структури управління підприємствами.
3. Які принципи формування ефективної виробничої структури підприємства Ви знаєте?
4. Чим відрізняється авторитарний стиль керівництва від демократичного?
5. Чим відрізняється демократичний стиль керівництва від ліберального?

6. Наведіть переваги та недоліки різних організаційних структур управління.

7. Що таке конгломератний тип організаційної структури управління?

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7].

Допоміжна [3].

Тема 1.3. Загальна характеристика продукції підприємства, організація виробництва і забезпечення якості продукції

Зміст:

1. Загальна характеристика продукції.
2. Маркетингова діяльність і формування програми випуску продукції (надання послуг).
3. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.
4. Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг).
5. Стандартизація та сертифікація продукції.

Методичні поради до вивчення теми:

Насамперед необхідно усвідомити, що в промисловому виробництві результатом праці є продукція, тому варто дати загальну характеристику продукції, її класифікацію, вимірники обсягу, номенклатури й асортименту продукції, валова, товарна, чиста й реалізована продукція. Слід детально розглянути поняття, функції та принципи маркетингової діяльності, стратегію і тактику маркетингу підприємства, для закріплення теоретичних знань варто навести схему формування виробничої програми підприємства, її ресурси, обґрунтування. Варто звернути увагу на змістовну характеристику матеріально-технічного забезпечення та здійснити розрахунок потреби підприємства в матеріалах.

Продовжувати вивчення цієї теми потрібно з розгляду якості продукції як економічної категорії, показників та методів оцінки якості. Найбільш істотний вплив на процес постійного забезпечення виробництва й постачання на ринок конкурентоспроможної продукції є стандартизація та сертифікація виробів. Необхідно наголосити студентам на існуванні обов'язкової та добровільної сертифікації, міжнародної системи сертифікації.

Контрольні питання та завдання:

1. Продукція, якісні та кількісні її характеристики.
2. Загальна характеристика продукції.
3. Система та зміст показників якості продукції.
4. Методи визначення якості виробу.
5. Конкурентоспроможність продукції підприємства.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5].

Допоміжна [1, 3].

Тема 1.4. Виробнича програма підприємства

Зміст:

1. Сутність виробничої програми підприємства.
2. Особливості інформаційного забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства.
3. Чинники, що впливають на визначення обсягів виробництва та реалізації продукції.
4. Сутність планування виробничої програми підприємства.
5. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.

Методичні поради до вивчення теми:

Вивчення теми доцільно розпочати з розгляду змісту, завдання та місця виробничої програми в системі господарських планів підприємства. Доцільно окремо зупинитися на методичних інструментах аналізу виконання виробничої програми підприємства.

В середині заняття доцільно приділити увагу факторам, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції, плануванню параметрів виробничої програми, визначенню критеріїв оптимізації обсягів випуску продукції, ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства.

Перспективи розвитку виробничої програми необхідно розглянути в контексті оперативного виробничого планування, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції.

Контрольні питання та завдання:

1. Дайте визначення поняття «виробнича програма підприємства».
2. В чому сутність інформаційного забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства?
3. Поясніть в чому особливості маркетингового аналізу як передумови формування програми випуску продукції?
4. Охарактеризуйте послідовність та методи планування параметрів виробничої програми.
5. Наведіть необхідний та можливий обсяг виробництва та реалізації продукції.
6. Назвіть основні умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 4, 5, 8, 11, 12].

Допоміжна [1, 3].

Тема 1.5. Персонал підприємства, продуктивність, мотивація та оплата праці

Зміст:

1. Персонал підприємства, його класифікація.
2. Структура персоналу підприємства та чинники впливу на неї.
3. Сутність кадрової політики підприємства.
4. Особливості руху робочої сили на підприємстві.
5. Продуктивність праці підприємства та чинники її підвищення.

Методичні поради до вивчення теми:

На початку розгляду теми доцільно визначити поняття «персонал» підприємства та наголосити на його ролі у підвищенні ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Під час вивчення питання «Структура персоналу» доцільно охарактеризувати категорії та професійно-кваліфікаційний склад персоналу підприємства. Далі слід охарактеризувати основні завдання кадрової політики та функції, що сприяють реалізації цих завдань.

Доцільно окремо зупинитися на сутності кадрової політики та управління персоналом. Окремо слід розглянути методи управління персоналом та зовнішні і внутрішні джерела необхідні для здійснення набору необхідних підприємству категорій працівників.

Потрібно також розглянути показники руху робочої сили на підприємстві та узагальнюючий показник ефективності використання робочої сили на підприємстві, а саме – продуктивність праці. Важливим є виокремлення впливу продуктивності праці на ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства та чинники підвищення продуктивності праці.

Контрольні питання та завдання:

1. Визначте сутність понять «трудові ресурси», «трудовий колектив», «кадри», «персонал».
2. Охарактеризуйте склад та структуру виробничого персоналу.
3. Наведіть ознаки, що закладені в основу класифікації персоналу підприємства.
4. Дайте визначення поняття «продуктивність праці».
5. Дайте характеристику системи показників, за допомогою яких вимірюють продуктивність праці.
6. Поясніть, як продуктивність праці впливає на ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства?

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13, 15].

Допоміжна [3].

Тема 1.6. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні засоби

Зміст:

1. Поняття і класифікація основних засобів.
2. Облік та оцінка основних засобів.
3. Знос та амортизація основних засобів.
4. Відтворення основних засобів.
5. Нематеріальні ресурси підприємства.
6. Нематеріальні активи підприємства.
7. Облік нематеріальних активів підприємства.
8. Оцінка нематеріальних активів підприємства

Методичні поради до вивчення теми:

Під час вивчення теми доцільно розглянути поняття «капітал підприємства», «основні фонди підприємства» і навести структуру капіталу, необоротних активів та основних виробничих фондів. Потрібно змістовно розглянути форми обліку та методи оцінки основних фондів підприємства, далі

перейти до розгляду поняття «знос» та «амортизація» основних фондів, охарактеризувати показники зношування основних фондів та напрями відтворення основних фондів.

Вивчення цієї теми доцільно продовжити розглядом поняття «нематеріальні ресурси», як об'єкта інтелектуальної та промислової власності, а далі варто перейти до нематеріальних активів та особливостей їх обліку. Далі слід наголосити студентам, що придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, а у разі проведення переоцінки підприємством об'єктів групи нематеріальних активів вони надалі підлягатимуть щорічній переоцінці.

Контрольні питання та завдання:

1. Дайте визначення сутності основних фондів та їх призначення на підприємстві.
2. Наведіть ознаки за якими класифікують основні фонди підприємства.
3. Призначення вартісних показників оцінки основних фондів, їх види і сутність.
4. Які види зносу основних фондів Ви знаєте? Охарактеризуйте кожен вид.
5. Які методи амортизації основних фондів існують?
6. Назвіть види відтворення основних фондів. Наведіть приклади простого і розширеного відтворення.
7. Дайте характеристику поняттю «нематеріальні ресурси підприємства». Яку роль вони відіграють для сучасної системи господарювання та підвищення ефективності виробництва?
8. Дайте змістовну характеристику об'єктів промислової власності. Які особливості використання окремих об'єктів промислової власності?
9. Охарактеризуйте різновиди об'єктів інтелектуальної власності.
10. Що являють собою «нематеріальні активи підприємства»?
11. Яка послідовність проведення оцінки нематеріальних активів підприємства?

Рекомендована та використана література:

Базова [3, 4, 5, 6, 7, 8, 20].

Допоміжна [1, 3].

Тема 1.7. Оборотні кошти підприємства

Зміст:

1. Оборотні кошти підприємства, їх класифікація, структура та джерела формування.
2. Нормування оборотних коштів на підприємстві.
3. Сутність нормованих та ненормованих оборотних коштів підприємства.
4. Показники використання оборотних коштів підприємства.

Методичні поради до вивчення теми:

Поряд з оборотними фондами, які функціонують у сфері виробництва продукції, процес її реалізації забезпечується фондами обігу, тому, вивчаючи цю тему, слід ґрунтовно зупинитись на сукупності грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні фонди і фонди обігу, які становить

оборотні кошти підприємства. Далі варто зупинитись на складі, структурі та класифікації оборотних коштів підприємства та перейти до розгляду питання нормованих та ненормованих оборотних коштів підприємства. Для забезпечення безперервного і нормального функціонування виробництва слід визначити потребу підприємства в оборотних коштах, тобто здійснити їх нормування. Слід зазначити, що нормування оборотних коштів здійснюється за допомогою 3 методів: прямого рахунку, аналітичного та коефіцієнтного.

Найважливішим показником ефективності використання оборотних коштів є оборотність, тому слід зазначити студентам про існування показників оборотності оборотних коштів та переваг, що виникають внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів (збільшення обсягу виробництва, можливість вивільнення частини коштів і за їх рахунок створити додаткові резерви для розширення виробництва).

Контрольні питання та завдання:

1. Дайте визначення поняття «оборотні кошти» підприємства.
2. В чому полягає відмінність та спільні риси оборотних фондів і фондів обігу?
3. За якими класифікаційними ознаками поділяються оборотні кошти підприємства?
4. Які існують методи нормування оборотних коштів. Дайте їм коротку характеристику.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 7, 11, 12, 15, 20].

Допоміжна [2].

Тема 1.8. Інвестиційні ресурси та інноваційні процеси на підприємстві

Зміст:

1. Поняття інвестиційних ресурсів, їх види і класифікація.
2. Джерела фінансування інвестицій.
3. Ризик у процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства.
4. Оцінка економічної ефективності інвестицій та інвестиційних проектів.
5. Інновації та інноваційні процеси, їх види і характеристика.
6. Інноваційний потенціал підприємства і показники його оцінки.
7. Види економічної ефективності та оцінка ефективності інноваційного проекту.

Методичні поради до вивчення теми:

Вивчати тему слід з розгляду змісту, видів та класифікації інвестиційних ресурсів, а також джерел їх фінансування. Слід наголосити студентам на послідовності формування, використання та ефективності інвестицій на підприємстві, розповісти про поняття, види, стадії інвестиційних проектів та особливості вітчизняного інвестиційного проектування. Доцільно зазначити про наявність ризику у випадку здійснення інвестиційної діяльності підприємства та необхідності застосування методів оцінки ризикованості інвестиційних проектів, виокремити їх переваги та недоліки. Для здійснення економічної ефективності інвестицій та інвестиційних проектів варто зупинитись на оцінці наступних

показників: чистий приведений дохід, індекс доходності, строк окупності, внутрішня норма доходності.

Для постійного відновлення інноваційного потенціалу слід здійснювати безперервний моніторинг інноваційної діяльності в межах підприємства та розраховувати різноманітні показники для оцінки його ефективності. Ефективність технічних нововведень є відношенням ефекту від здійснення заходів до затрат на його забезпечення. Залежно від завдань, які вирішуються, економічний ефект може обчислюватися в одній із 2 форм: народногосподарський та госпрозрахунковий (комерційний) ефект.

Контрольні питання та завдання:

1. Наведіть сутнісну характеристику інвестицій.
2. Назвіть за якими ознаками класифікують інвестиції та наведіть їх основні види.
3. Дайте визначення понять «інновації» та «інноваційний потенціал».
4. Як визначається ефективність виробничих інвестицій в умовах ринкових відносин?
5. Які чинники впливають на підвищення ефективності використання інвестицій?

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 15, 20].

Допоміжна [2].

Розділ 2. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки

Зміст:

Тема 2.1. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

1. Сутність техніко-технологічної бази виробництва.
2. Технічний розвиток підприємства і його завдання.
3. Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації.
4. Типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика.
5. Виробничий цикл і його структура.

Методичні поради до вивчення теми:

Розглядаючи цю тему, варто зосередити увагу на поясненні сутності техніко-технологічної бази виробництва, її ролі у підприємницькій діяльності, основних положеннях теорії організації виробництва та закономірностях суспільного виробництва. Варто наголосити на тому, що технічний розвиток відображає процес формування та вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства і має бути постійно зорієнтований на кінцеві результати його виробничо-господарської, комерційної чи іншої діяльності. Дане питання повинне також містити пояснення форм технічного розвитку підприємства та характеристику показників технічного розвитку підприємства.

Доцільно пояснити, що собою являє виробничий процес, принципи його організації, перелічити існуючі типи виробництва (одиничне, серійне та масове) із зазначенням їх техніко-економічної характеристики. Розглядаючи питання виробничого циклу і його структури варто зупинитись на поясненні виробничої структури цеху, елементному складі виробничого циклу та навести методи розрахунку виробничого циклу.

Контрольні питання та завдання:

1. Дайте визначення понять: «виробничий цикл», «виробничий процес» підприємства.
2. Наведіть класифікацію виробничих процесів підприємства.
3. Охарактеризуйте відомі Вам типи виробництва. Дайте їм коротку характеристику.
4. Наведіть методи розрахунку виробничого циклу.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5, 7].

Допоміжна [2, 3].

Тема 2.2. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Зміст:

1. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції.
2. Управління та класифікація витрат на підприємстві.
3. Собівартість продукції, калькулювання собівартості.
4. Кошторис витрат підприємства.

Методичні поради до вивчення теми:

Під час вивчення питання про витрати потрібно детально розглянути методологічні аспекти визначення складу витрат, які включають у собівартість продукції та класифікацію витрат на виробництво продукції за окремими ознаками (за ступенем однорідності витрат (одноеlementні, комплексні); за способом віднесення на окремі види продукції (прямі, непрямі); за зв'язком із обсягом виробництва (постійні, змінні); за економічними елементами і калькуляційними статтями)). Для постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження важливим є створення системи управління витратами, яка включатиме пошук і виявлення чинників економії ресурсів, нормування витрат ресурсів, планування витрат за їхніми видами, облік і аналіз витрат, стимулювання економії витрат і зниження витрат.

У процесі вивчення питання «Собівартість продукції, калькулювання собівартості» слід звернути увагу на те, що існують різні види собівартості продукції (за складом продукції, за ступенем охоплення підприємств, залежно від часу формування затрат, залежно від місця формування затрат, залежно від тривалості розрахункового періоду) і для ефективного управління витратами на підприємстві необхідно знати про існуючі джерела зниження собівартості продукції. Калькулювання собівартості продукції являє собою процес обмеження собівартості одиниці продукції. Доцільно зазначити також і про місце калькулювання в економічних розрахунках.

Завершити заняття доцільно поясненням поняття «кошторис витрат виробництва», виокремленням напрямів зменшення собівартості продукції на підприємстві.

Контрольні питання та завдання:

1. Основні принципи класифікації витрат.
2. У чому полягає економічна сутність витрат підприємства та з яких елементів вона складається?
3. У яких випадках складають кошторис витрат та яким чином?
4. Які витрати відносять до загальновиробничих витрат (постійних та змінних).
5. Визначення затрат на виробництво продукції.

Рекомендована та використана література:

Базова [4, 5, 6, 7, 20].

Допоміжна [1, 3].

Тема 2.3. Доходи та цінова політика підприємства

Зміст:

1. Сутнісна характеристика ціни на продукцію.
2. Класифікація доходів підприємства.
3. Механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.
4. Цінова політика підприємства.
5. Методи ціноутворення.
6. Методичні інструменти аналізу цінової політики.
7. Планування доходів підприємства.

Методичні поради до вивчення теми:

Розпочинати вивчення проблемних питань теми необхідно з розкриття сутності доходів підприємства в системі економічних показників його діяльності. Важливим питанням теми є розгляд цінової політики підприємства як фактору формування його доходів від реалізації продукції. Продовжити тему варто поясненням ролі і функції ціни в ринковій економіці; видів цін та сфер їх застосування; методів встановлення цін: собівартість плюс прибуток, забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції), за рівнем попиту; державне регулювання ціноутворення.

Студентам доцільно ознайомитися з поняттям, завданням та послідовністю етапів планування та методів планування доходів підприємства.

Контрольні питання та завдання:

1. Як здійснюється розрахунок ціни одиниці продукції?
2. Поясніть сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.
3. Охарактеризуйте ціноутворюючі фактори.
4. Які Ви знаєте напрями забезпечення ефективності цінової політики?
5. Назвіть особливості та умови застосування методів планування доходів підприємства.

Рекомендована та використана література:

Базова [1, 2, 3, 4, 5, 8, 15].

Допоміжна [2, 3].

Тема 2.4. Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства

Зміст:

1. Зміст і форми фінансової діяльності підприємства.
2. Дохід підприємства.
3. Формування та використання прибутку.
4. Сутнісна характеристика та вимірювання ефективності виробництва.
5. Чинники зростання ефективності виробництва.

Методичні поради до вивчення теми:

Починати вивчення цієї теми потрібно з розгляду суті, форм і методів організації фінансової діяльності підприємства, прибуток та дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства, студенти повинні розрізняти сутність та різницю між поняттями прибутковості та дохідності.

Під час вивчення питання «Ефективність виробництва» слід пояснити студентам економічну суть та методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, дати характеристику системи показників ефективності виробництва: узагальнюючих, ефективності використання праці, виробничих фондів і фінансових коштів, вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат, оцінку соціальної діяльності підприємства. Завершити тему варто класифікацією чинників зростання ефективності за певними ознаками: видами витрат і ресурсів; напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Контрольні питання та завдання:

1. Прибуток, його функції.
2. Порядок формування чистого прибутку підприємства.
3. Зростання ролі фінансової діяльності підприємства за ринкових умов господарювання.
4. Проблеми формування. Визначення й застосування узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства.
5. Організаційно-економічний механізм дії внутрішніх чинників зростання ефективності виробництва.

Рекомендована та використана література:

Базова [7, 8, 15].

Допоміжна [1, 3].

Тема 2.5. Реструктуризація підприємств у процесі розвитку

Зміст:

1. Загальна характеристика процесу реструктуризації підприємства.
2. Види та етапи процесу реструктуризації.
3. Програма трансформації (реструктуризації) підприємства.

4. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів господарювання.

Методичні поради до вивчення теми:

Розпочати вивчення теми слід з визначення понять «реструктуризація» та «санация» підприємств, суті, мети реструктуризації підприємств, зовнішніх та внутрішніх причин реструктуризації. Студенти повинні знати, що реструктуризація підприємства є одним із радикальних заходів системи виживання та виходу з економічної кризи, що зумовлює припинення спаду виробництва та його стабілізації.

Особлива увага приділяється розробці бізнес-проекту реструктуризації підприємства. Студентам доцільно розглянути вітчизняний та зарубіжний досвід реструктуризації підприємства.

Контрольні питання та завдання:

1. Сутнісно-змістова характеристика реструктуризації підприємств.
2. Основні форми та види реструктуризації підприємств.
3. В чому сутність реалізації програми реструктуризації підприємства?
4. Порівняйте вітчизняний та зарубіжний досвід реструктуризації підприємств.

Рекомендована та використана література:

Базова [3, 4, 7, 8, 20].

Допоміжна [2].

Тема 2.6. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Зміст:

1. Зміст економічної безпеки підприємства.
2. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства.
3. Основні напрями організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими.
4. Служба безпеки підприємства.
5. Сутність і класична модель санації підприємства.
4. Банкрутство підприємств, як економічне явище.
5. Методичні основи визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання.
6. Ліквідація збанкрутілих підприємств.

Методичні поради до вивчення теми:

Розпочати заняття слід із типологічної характеристики економічної безпеки суб'єкта господарювання, основних ознак достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання, поняття економічної кризи підприємства: легкої, важкої і катастрофічної. Для закріплення матеріалу можна навести студентам загальну методологію оцінки рівня економічної безпеки та запропонувати студентам здійснити аналіз та оцінку досягнутого рівня безпеки на конкретному прикладі підприємства. Результати функціонального аналізу оформляються у вигляді спеціальної таблиці-карти, при цьому варто дотримуватись алгоритму проведення функціонального аналізу заходів для дотримання необхідного рівня

економічної безпеки. Завершення заняття слід присвятити питанню формування основних напрямків організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими: фінансовою, інтелектуальною та кадровою, техніко-технологічною, політико-правовою, інформаційною, екологічною та силовою складовими.

Доцільно приділити увагу принципам організації та ключовим завданням служби безпеки підприємства, функціям, об'єктам та управлінню безпекою, а також обґрунтуванню об'єктивної доцільності створення та функціонування служб безпеки підприємства за ринкових умов діяльності.

Студентам необхідно пояснити, що санація передбачає фінансове оздоровлення підприємства шляхом реалізації програми санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Доцільно навести класичну модуль санації підприємства, процедуру санації та її виконавців, види санації підприємства, фінансування і техніко-економічне обґрунтування санаційних заходів.

Завершити практичне заняття слід сутнісною характеристикою банкрутства, поясненням причин і симптомів банкрутства, процедури порушення справи про банкрутство, процесу ліквідації збанкрутілого підприємства, конкретних форм ліквідації підприємств (фізичне припинення діяльності, розпродаж майна «з молотка», перепрофілювання діяльності зі зміною власника і т.д.).

Контрольні питання та завдання:

1. Економічна безпека в системі діяльності фірми за ринкових умов господарювання.
2. Склад функціональних елементів економічної безпеки підприємства.
3. Методичні основи визначення та оцінки досягнутого рівня економічної безпеки того чи іншого суб'єкта господарювання.
4. Дайте характеристику основним напрямкам організації економічної безпеки за окремими функціональними складовими.
5. Сутність санації суб'єктів господарювання.
4. Класична модель процесу фінансового оздоровлення підприємства.
5. Система ознак настання банкрутства підприємства як економічного явища.
6. Назвіть чинники, що зумовлюють банкрутство підприємств.
7. Процедура ліквідації збанкрутілих підприємств.

Рекомендована та використана література:

Базова [5, 15, 20].

Допоміжна [2, 3].

IV. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ 1. Економічні засади виробничої діяльності підприємства. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Практичне заняття 1. Економічні основи функціонування підприємства в системі ринкових відносин

Зміст заняття:

1. Роль і місце підприємств у ринковому середовищі.
2. Зовнішнє середовище функціонування підприємства.
3. Фактори непрямого впливу на підприємство.
4. Державне регулювання діяльності підприємств.

Методичні поради до проведення заняття:

Проведення заняття слід розпочинати з розгляду факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та приділити увагу передумовам їх виникнення. На практичному занятті слід звернути увагу на особливості формування середовища прямого та непрямого впливу на підприємство. Далі варто зупинитись на особливостях державного регулювання діяльності підприємств та охарактеризувати пряме та непряме державне регулювання, довести його доцільність у ринковій економіці, розкрити механізм державного регулювання діяльності підприємства.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок випуску товарної, валової та реалізованої продукції.

Література:

Базова [9, 10, 14].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 2. Особливості управління підприємством

Зміст заняття:

1. Виробнича структура підприємства.
2. Сучасні риси управління підприємством.
3. Методи управління діяльністю підприємств.
4. Організаційні структури підприємства.
5. Напрями удосконалення управління.

Методичні поради до проведення заняття:

Розпочати практичне заняття слід із розгляду видів та характеристики поняття «виробнича структура підприємства». Студентам доцільно ознайомитись із сутністю, функціями, інструментами та рисами сучасного управління. Вкінці заняття доцільно розглянути вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

Групова робота: вирішення ситуацій, спрямованих на вибір організаційної структури управління та вибору напрямку вдосконалення управління підприємствами.

Практичне заняття 3. Економічна характеристика продукції підприємства

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика продукції, що виробляє та реалізує підприємство.
2. Поняття «номенклатура та асортимент продукції, що виробляється», «товарна», «валова», «чиста», «реалізована продукція», «валовий оборот підприємства».
3. Товарна політика підприємства і механізм її здійснення.
4. Особливості формування асортименту товарів.
5. Підтвердження відповідності якості продукції.
6. Економічна ефективність і шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.
7. Державний нагляд за якістю та внутрішньовиробничий технічний контроль.

Методичні поради до проведення заняття:

На початку розгляду теми доцільно визначити поняття «продукції», систематизувати методи її вимірювання, наголосити на ролі контролю за плановими та фактичними обсягами реалізованої продукції. Доцільно окремо зупинитися на сутності номенклатури продукції та показників товарної, валової, чистої продукції. Далі слід охарактеризувати реалізовану продукцію та валовий і внутрішньозаводський оборот продукції та розв'язати задачу.

Під час вивчення питання «Товарна політика і механізм її здійснення» доцільно охарактеризувати елементи товарної політики та етапи її реалізації. Для закріплення матеріалу доцільно розв'язати відповідні задачі.

Вивчаючи питання «Підтвердження відповідності якості продукції» варто зупинитись на об'єктах та суб'єктах підтвердження відповідності та особливостях здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства щодо стандартизації та підтвердження відповідності якості продукції. Економічна ефективність поліпшення якості продукції характеризується розміром додатково отриманого прибутку від виробництва і реалізації продукції підвищення якості. Можливі шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції поділяються на: виробничо-технічні, організаційні, економічні, соціальні.

Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів здійснюється територіальними органами Держстандарту України – центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Студенти повинні знати, що існує матеріальна відповідальність товаровиробників за порушення вимог стандартів, і на підприємстві повинен постійно здійснюватись внутрішньовиробничий технічний контроль якості.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок обсягу чистої та умовно-чистої продукції.

Література:

Базова [9, 10, 16, 19].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 4. Виробнича програма підприємства

Зміст заняття:

1. Суть та роль виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
2. Елементи формування виробничої програми підприємства.
3. Планування виробничої програми підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

У процесі проведення заняття, перш за все, необхідно розглянути зміст, завдання та місце виробничої програми, а також елементів її формування.

Далі студенти повинні визначити номенклатуру та асортимент продукції, розрахувати потребу в продукції, обсязі виробництва за календарними періодами року.

Далі варто перейти до розгляду поняття «потокове виробництво», його ознак та форм організації. Студенти повинні зрозуміти різницю між організацією потокового та автоматизованого виробництва, вміти розрізняти структурний склад та класифікацію поточкових ліній та поточкових автоматизованих ліній обох видів організації виробництва.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок дійсного фонду роботи обладнання, номінальний фонд часу роботи обладнання цеху, виробничої програми.

Література:

Базова [14, 17, 19].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 5. Визначення чисельності окремих категорій працівників та оцінки персоналу. Планування продуктивності та оплати праці

Зміст заняття:

1. Визначення потрібної чисельності персоналу на підприємстві.
2. Особливості встановлення норм і нормативів праці на підприємстві.
3. Організація і нормування праці на підприємстві.
4. Планування продуктивності праці.
5. Мотивація трудової діяльності.
6. Сучасна політика оплати праці.
7. Форми і системи оплати праці.

Методичні поради до проведення заняття:

Розпочати практичне заняття слід із характеристики таких показників, як штатна і явочна чисельність, детально слід зупинитись на складанні балансу робочого часу окремо для періодичного та безперервного виробництва. Студенти повинні розрізняти основні напрями нормування праці на підприємствах, самостійно розраховувати норми праці та оволодіти методами нормування праці та методами визначення чисельності виробничого персоналу.

Під час розгляду підходів до планування продуктивності праці слід зупинитись на тому, який вплив здійснює продуктивність праці на ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Мотивація праці є соціально-економічною основою поведінки та активізації зусиль персоналу підприємства, що спрямовані на підвищення результативності їх діяльності. Доцільно детально пояснити студентам систему, моделі та методи мотивації, принципи та порядок регулювання поведінки працівників. Студенти повинні знати поняття «оплата праці», розрізняти головні функції заробітної плати, складові механізму реалізації соціально-економічної політики держави. Важливо враховувати, що існують дві форми заробітної плати, що базуються на тарифній системі – відрядна та почасова, а кожна з цих форм охоплює кілька систем оплати праці для різних організаційно-технологічних умов виробництва.

Групова робота: вирішення ситуацій, спрямованих на розподіл персоналу по категоріям; вирішення задач, спрямованих на розрахунок середньооблікової чисельності, коефіцієнту прийому, вибуття та плинності кадрів; економії робочого часу, норми виробітку.

Література:

Базова [14, 16, 17, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 6. Оцінювання основних засобів та їх амортизація

Зміст заняття:

1. Сутність оцінки основних засобів.
2. Показники руху і використання основних засобів.
3. Шляхи поліпшення використання основних засобів підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

Розпочати практичне заняття слід із характеристики поняття «виробнича потужність» підприємства та методів її визначення. Для характеристики руху основних засобів на підприємстві використовують такі показники, як коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, фондвіддача та фондоозброєність.

Завершити заняття слід поясненням шляхів підвищення ефективності використання основних засобів та виробничих потужностей підприємств у сучасних умовах та закріпити отримані знання розв'язком задач.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок початкової, залишкової, середньорічної вартості основних засобів, річної суми амортизаційних відрахувань, коефіцієнту оновлення та вибуття, фондвіддачу, фондомісткість.

Література:

Базова [9, 10, 17, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 7. Ефективність відтворення та використання основних засобів

Зміст заняття:

1. Методи і способи оцінки нематеріальних активів.
2. Амортизація нематеріальних активів.
3. Фактори, що запобігають ефективному створенню нематеріальних активів.

Методичні поради до проведення заняття:

Вивчаючи цю тему, потрібно звернути увагу на необхідність урахування вартості, яка розглядається при оцінці нематеріальних активів, а саме ринкової, споживчої, страхової та ліквідаційної вартості. В розрізі даної теми слід зосередити увагу студентів на три основні підходи до оцінки нематеріальних активів: витратний, ринковий та прибутковий, а також послідовність оцінки нематеріальних активів за допомогою різних методів. Студенти повинні знати, яким чином відбувається амортизація нематеріальних активів та розрізняти чинники, що створюють перешкоди, які необхідно долати на шляху створення підприємством власного потужного інтелектуального потенціалу.

Література:

Базова [16, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 8. Нормування оборотних коштів підприємства

Зміст заняття:

1. Оцінка ефективності використання оборотних коштів підприємства.
2. Напрямки підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

Вивчаючи цю тему, необхідно звернути увагу на необхідність здійснення оцінки ефективності використання оборотних коштів підприємства за допомогою розрахунку наступних показників: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження та тривалість одного обороту. Студенти повинні усвідомити, що одним із основних напрямків стратегічної роботи підприємства в області управління джерелами оборотних коштів є вибір конкретних шляхів підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Найважливішим показником ефективності використання оборотних коштів є оборотність, тому слід зазначити студентам про існування показників оборотності оборотних коштів та переваг, що виникають внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів (збільшення обсягу виробництва, можливість вивільнення частини коштів і за їх рахунок створити додаткові резерви для розширення виробництва).

Вивчаючи цю тему, необхідно звернути увагу на необхідність здійснення оцінки ефективності використання оборотних коштів підприємства за допомогою розрахунку наступних показників: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження та тривалість одного обороту. Студенти повинні усвідомити, що одним із основних напрямків стратегічної роботи підприємства в області управління джерелами оборотних коштів є вибір конкретних шляхів підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Література:

Базова [9, 10, 17, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 9. Інвестиційні ресурси і інноваційні процеси на підприємстві та оцінка їх ефективності

Зміст заняття:

1. Напрями підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів підприємством.
2. Обчислення сукупного економічного ефекту від технічних нововведень.
3. Інновації та інноваційні процеси, їх види і характеристика.
4. Особливості оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту.

Методичні поради до проведення заняття:

Для забезпечення обґрунтованості вибору інноваційних рішень підприємству необхідно застосовувати ефективні напрямки підвищення ефективності інвестиційної діяльності, а саме: проведення ретельної експертизи інвестиційних проектів, скорочення періоду впровадження і здійснення інвестиційного проекту, залучення позик на короткий термін, перевірку і наукове обґрунтування надійності проекту.

Оскільки технічні нововведення мають визначальний вплив на всі інші види інновацій, важливим є питання оцінки економічної ефективності заходів щодо впровадження технічних новинок. У промисловому виробництві різновиди впроваджувальних нововведень є досить різноманітними, тому методичні підходи до оцінювання ефективності вказаних інновацій мають свої особливості.

Доцільно детально зупинитися на видах і напрямках інноваційної діяльності, розібрати зі студентами класифікацію видів інноваційної діяльності за різними критеріями. Розв'язати задачу на визначення інноваційного потенціалу за допомогою різних методів оцінювання: порівняльного, статистичного, факторного, експертних оцінок, бенчмаркінгу.

При оцінюванні ефективності інноваційного проекту слід наголосити, що вона характеризується системою економічних показників, що відбивають співвідношення пов'язаних з проектом витрат і результатів, які дають можливість судити про економічну привабливість проекту для його учасників, про економічні переваги кожного з них. Розв'язати задачу із використанням основних показників, які використовують для оцінювання ефективності інноваційного проекту. Вкінці заняття студентам доцільно написати модульну контрольну роботу 1.

Література:

Базова [9, 16, 19].

Допоміжна [2].

Розділ 2. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки

Практичне заняття 10. Техніко-технологічна база виробництва

Зміст заняття:

1. Сутність техніко-технологічної бази виробництва.
2. Особливості управління технічних розвитком підприємства.
3. Виробничі процеси та принципи їх організації.

Методичні поради до проведення заняття:

На практичному занятті студентам доцільно розглянути характеристику техніко-технологічної бази виробництва, особливості класифікації, організації та управління виробничими процесами. Вкінці заняття студенти повинні проаналізувати переваги організаційно-економічного управління технічним розвитком підприємства.

Література:

Базова [14, 17, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 11. Сутність виробничої потужності підприємства

Зміст заняття:

1. Суть та роль виробничої потужності підприємства.
2. Організація потокового та автоматизованого виробництва.
3. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах.

Методичні поради до проведення заняття:

На початку заняття студенти повинні обґрунтувати планові обсяги виготовлення продукції виробничою потужністю, матеріальними і трудовими ресурсами підприємства.

Після розгляду виробничої потужності підприємства потрібно приділити увагу чинникам, що впливають на неї. Далі варто перейти до розгляду поняття «потокове виробництво», його ознак та форм організації. Студенти повинні зрозуміти різницю між організацією потокового та автоматизованого виробництва, вміти розрізняти структурний склад та класифікацію поточкових ліній та поточкових автоматизованих ліній обох видів організації виробництва. Завершити заняття слід поясненням існуючих методів розрахунку виробничої потужності, що є важливим етапом обґрунтування виробничої програми підприємства.

Література:

Базова [9, 16, 18, 19].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 12. Витрати підприємства

Зміст заняття:

1. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції.

2. Управління та класифікація витрат на підприємстві.
3. Собівартість продукції, калькулювання собівартості.
4. Особливості калькуляції собівартості продукції на підприємствах.
5. Методи калькуляції собівартості продукції на підприємствах.
6. Напрямки зменшення собівартості продукції на підприємстві.

Методичні поради до проведення заняття:

Під час вивчення питання про витрати потрібно детально розглянути методологічні аспекти визначення складу витрат, які включають у собівартість продукції та класифікацію витрат на виробництво продукції за окремими ознаками (за ступенем однорідності витрат (одноелементні, комплексні); за способом віднесення на окремі види продукції (прямі, непрямі); за зв'язком із обсягом виробництва (постійні, змінні); за економічними елементами і калькуляційними статтями)). Для постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження важливим є створення системи управління витратами, яка включатиме пошук і виявлення чинників економії ресурсів, нормування витрат ресурсів, планування витрат за їхніми видами, облік і аналіз витрат, стимулювання економії витрат і зниження витрат.

У процесі вивчення питання «Собівартість продукції, калькулювання собівартості» слід звернути увагу на те, що існують різні види собівартості продукції (за складом продукції, за ступенем охоплення підприємств, залежно від часу формування затрат, залежно від місця формування затрат, залежно від тривалості розрахункового періоду) і для ефективного управління витратами на підприємстві необхідно знати про існуючі джерела зниження собівартості продукції. Калькулювання собівартості продукції являє собою процес обмеження собівартості одиниці продукції. Доцільно зазначити також і про місце калькулювання в економічних розрахунках.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Доцільно, щоб студенти знали, яким чином відбувається групування витрат за статтями калькуляції, розрахунок якої здійснюється згідно моделі оцінювання за прямими витратами та методом поопераційного обліку (АВС-методу). Існує два методи калькуляції собівартості: метод поглинених витрат та метод прямих витрат. Студенти повинні зробити порівняльну характеристику обох методів калькуляції собівартості, зважаючи на особливості їх застосування. Слід наголосити, що розрахунок зменшення собівартості продукції відбувається під впливом дії різних техніко-економічних чинників, урахування змін яких зумовлює певну послідовність розрахунку напрямків зменшення собівартості.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок собівартості продукції, витрат та зниження собівартості продукції за рахунок зростання продуктивності праці, за рахунок збільшення обсягу виробництва при незмінних постійних витратах, зміну величини постійних витрат.

Література:

Базова [9, 10, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 13. Калькулювання собівартості продукції

Зміст заняття:

1. Особливості калькуляції собівартості продукції на підприємствах.
2. Методи калькуляції собівартості продукції на підприємствах.
3. Напрями зменшення собівартості продукції на підприємстві.

Методичні поради до проведення заняття:

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Доцільно, щоб студенти знали, яким чином відбувається групування витрат за статтями калькуляції, розрахунок якої здійснюється згідно моделі оцінки за прямим витратами та методом поопераційного обліку (ABC-методу). Існує два методи калькуляції собівартості: метод поглинених витрат та метод прямих витрат. Студенти повинні зробити порівняльну характеристику обох методів калькуляції собівартості зважаючи на особливості їх застосування. Слід наголосити, що розрахунок зменшення собівартості продукції відбувається під впливом дії різних техніко-економічних чинників, урахування змін яких зумовлює певну послідовність розрахунку напрямків зменшення собівартості.

Література:

Базова [9, 10, 14, 16, 17, 18].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 14. Доходи та цінова політика підприємства

Зміст заняття:

1. Доходи підприємства та їх класифікація в системі економічних показників його діяльності.
2. Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.
3. Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення.
4. Методи ціноутворення.
5. Послідовність аналізу цінової політики підприємства.
6. Етапи планування доходів підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

У процесі проведення заняття, перш за все, необхідно розглянути доходи підприємства та розглянути задачу з різними класифікаціями доходів в процесі діяльності підприємства.

Далі студенти повинні побудувати механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства та розглянути етапи розробки цінової політики підприємства.

Завершити тему варто поясненням ролі і функції ціни в ринковій економіці; видів цін та сфер їх застосування; методів встановлення цін: собівартість плюс прибуток, забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції), за рівнем попиту; державне регулювання ціноутворення.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок відпускної ціни на товар, ціни з акцизним збором.

Література:

Базова [10, 14, 18].
Допоміжна [2].

Практичне заняття 15. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства

Зміст заняття:

1. Сутність оцінки фінансово-економічного стану підприємства.
2. Оцінка прибутковості та активності.
3. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності.

Методичні поради до проведення заняття:

У процесі проведення заняття, перш за все, необхідно розглянути зміст, важливість, методичні підходи до оцінки загального фінансового-економічного стану підприємства та групи розрахункових показників для оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Прибутковість підприємства вимірюється двома показниками: прибутком і рентабельністю, однак прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів, тому для аналізу його доповнюють показником рентабельності. Фінансова стійкість підприємства характеризується співвідношенням власного і залученого капіталу, і для її оцінки використовуються різні показники (ліквідності, платоспроможності, прибутковості та ефективності використання активів).

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок кількості випущеної продукції, розмір виручки та рівня рентабельності.

Література:

Базова [10, 14, 18, 19].
Допоміжна [2].

Практичне заняття 16. Процес реструктуризації підприємства

Зміст заняття:

1. Процес реструктуризації на підприємствах.
2. Програма реструктуризації підприємства.
3. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації підприємств.
4. Досвід реструктуризації в Україні та за кордоном.

Методичні поради до проведення заняття:

Студентам необхідно ознайомитися з процесом реструктуризації в Україні. Потім провести порівняльний аналіз процесу реструктуризації в Україні та за кордоном та сформулювати програму реструктуризації для одного вітчизняного підприємства. Вкінці практичного заняття доцільно використати методичні підходи до визначення ефективності трансформації суб'єкта господарювання.

Групова робота: вирішення задач, спрямованих на розрахунок

Література:

Базова [10, 14, 18].
Допоміжна [2].

Практичне заняття 17. Економічна безпека підприємства

Зміст заняття:

1. Гарантування економічної безпеки підприємства та антикризової системи господарювання.
2. Стратегія створення належної економічної безпеки підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

Практичне заняття слід розпочати із оцінки привабливості фінансового становища підприємства для майбутніх кредиторів та акціонерів за допомогою аналізу фінансового середовища її господарської діяльності за звітний рік (балансу та звіту про фінансові результати підприємства). На підставі проведеного аналізу студенти повинні вміти визначати фінансову стабільність підприємства, розрахувавши групи показників, що характеризують: співвідношення власних і позичених засобів, стан обігових коштів, стан основних засобів; зіставити розрахункові показники з їхніми рекомендованими критичними значеннями; виокремити кілька основних показників, що найпереконливіше характеризують ступінь фінансової стабільності підприємства; назвати показники фінансово-господарської діяльності, які можуть цікавити потенційних кредиторів; аналітично оцінити привабливість фінансового стану підприємства.

Рекомендується обґрунтувати стратегію творення належної економічної безпеки підприємства, сформулювати основні групи чинників, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства (наявність безпосередніх факторів виробництва; стабільний попит на виготовлювану продукцію; надійність постачальників сировини, матеріалів та енергоносіїв; зовнішня і внутрішня конкуренція; приватизація й державне регулювання діяльності підприємств; надійний захист власних комерційних таємниць).

Література:

Базова [14, 18, 19].

Допоміжна [2].

Практичне заняття 18. Антикризова діяльність підприємства

Зміст заняття:

1. Сутність антикризової діяльності.
2. Чинники, що зумовлюють появу фінансової кризи на підприємстві.
3. Суть, причини і моделі банкрутства підприємства.

Методичні поради до проведення заняття:

На практичному занятті студентам необхідно ознайомитися з особливостями ризик-менеджменту та антикризової діяльності на підприємстві. Доцільно приділити увагу зовнішнім та внутрішнім чинникам, що зумовлюють появу кризи на підприємстві. Продовжити заняття слід із характеристики причин та моделей банкрутства підприємств, статистики останніх років вітчизняних підприємств. Для закріплення матеріалу студентам доцільно навести послідовність етапів процедури: порушення справи про банкрутство, санації як механізму фінансового оздоровлення та ліквідації збанкрутілих

підприємств. Вкінці заняття студентам доцільно написати контрольну роботу № 2.

Література:

Базова [9, 10, 14, 16, 18, 19].

Допоміжна [2].

V. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є обов'язковою для формування глибоких знань з дисципліни і набуття практичних навичок з побудови процесів управління проектами в інноваційній організації. Самостійна робота складається з таких складових: вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять з опрацюванням обов'язкових і додаткових наукових літературних джерел, виконання індивідуальних завдань.

V.1. Питання і завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Тема 1.1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

1. Особливості планування та розвитку діяльності підприємства.
2. Напрями залучення та використання ресурсів.

Тема 1.2. Управління підприємствами

1. Шляхи удосконалення управління підприємствами.
2. Вищі органи державного управління підприємствами.

Тема 1.3. Загальна характеристика продукції підприємства, організація виробництва і забезпечення якості продукції

1. Класифікація методів організації виробничого процесу.
2. Підготовка виробництва.

Тема 1.4. Виробнича програма підприємства

1. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.
2. Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції.

Тема 1.5. Персонал підприємства, продуктивність, мотивація та оплата праці

1. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.
2. Зміст плану з праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах.

Тема 1.6. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні

1. Показники ефективності використання основних засобів.
2. Особливості відтворення нематеріальних активів підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення.

Тема 1.7. Оборотні кошти підприємства

1. Визначення потреби в оборотних коштах. Оцінка ефективності використання оборотних коштів підприємства. Напрями підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Тема 1.8. Інвестиційні ресурси та інноваційні процеси на підприємстві

1. Інноваційний потенціал підприємства і показники його оцінки.
2. Оцінка ефективності інноваційного проекту з урахуванням ступеня ризику.

Тема 2.1. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

1. Принципи організації виробничого процесу.
2. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства.

Тема 2.2. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

1. Методика складання кошторису витрат виробництва.
2. Напрями зменшення собівартості продукції на підприємстві

Тема 2.3. Доходи та цінова політика підприємства

1. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.
2. Методичні інструменти та послідовність аналізу цінової політики

Тема 2.4. Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства

1. Сутнісна характеристика і вимірювання ефективності виробництва.
2. Чинники зростання ефективності виробництва (діяльності) підприємства.

Тема 2.5. Реструктуризація підприємств у процесі розвитку

1. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів.
2. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації підприємств.

Тема 2.6. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

1. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки.
2. Методи моніторингу економічної безпеки підприємства.

V.2. Тестові завдання для самостійної перевірки знань

У наступних питаннях виберіть одну правильну відповідь:

До теми 1.1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

1. *Оберіть вірну класифікацію підприємства:*

- а) економічна, екологічна, політична;
- б) політична, соціальна, економічна;
- в) соціальна, екологічна, економічна;
- г) соціальна, екологічна, політична.

2. *Підприємства з іноземними інвестиціями це:*

- а) підприємства, частка інвестицій яких у статутному фонді більше 10%;
- б) підприємства, частка інвестицій яких у статутному фонді більше 20%;
- в) підприємства, частка інвестицій яких у статутному фонді становить 15%;
- г) підприємства, частка інвестицій яких у статутному фонді менше 10%.

3. *В унітарних підприємствах власником є:*

- а) одна особа;
- б) дві або більше осіб;
- в) неважливо;
- г) вірної відповіді не зазначено.

4. *Товариства з додатковою відповідальністю мають статутний фонд, а учасники відповідають усім своїм майном:*

- а) так;
- б) ні;
- в) інколи відповідають всім своїм майном;
- г) вірної відповіді не зазначено.

5. *Товариство, що має статутний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, а учасники несуть відповідальність в межах своїх внесків це:*

- а) ТДВ;
- б) ЗАТ;
- в) ТОВ;
- г) ПрАТ.

6. *З грецької економіка означає:*

- а) мистецтво ведення господарства;
- б) закон про домогосподарство;
- в) економічний базис суспільства;
- г) вірної відповіді не зазначено.

7. *Правом здійснювати емісію акцій наділені:*

- а) акціонерні товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) філії;

- г) асоціації.
8. *Асоціація – це:*
- а) тимчасове статутне об'єднання підприємств;
 - б) форма договірної об'єднання підприємств з метою координації їх діяльності;
 - в) монополістичне об'єднання підприємств;
 - г) специфічна організаційна форма об'єднання капіталів.
9. *Концерн – це:*
- а) форма статутного об'єднання підприємств, що характеризується єдністю власності і контролю;
 - б) договірне об'єднання з метою спільного збуту продукції;
 - в) об'єднання підприємств зі змішаною формою власності;
 - г) структурно відокремлена частина юридичної особи, що знаходиться поза її межами і діє від імені цієї юридичної особи.
10. *Холдинг – це:*
- а) тимчасове об'єднання підприємств для регулювання збуту продукції;
 - б) форма статутного об'єднання підприємств на основі єдності власності і контролю;
 - в) форма об'єднання капіталів на основі придбання контрольних пакетів акцій підприємств і контролю за їх діяльністю;
 - г) об'єднання, яке створюється за рішенням Кабінету Міністрів України з метою реалізації державних програм розвитку і структурної перебудови економіки України.

До теми 1.2. Управління підприємствами

1. *До основних ознак діяльності підприємства не входять:*
- а) виробничо-технічна єдність;
 - б) політична єдність;
 - в) економічна єдність;
 - г) організаційна єдність.
2. *Що не входить до головних напрямів діяльності підприємства:*
- а) інноваційна діяльність;
 - б) виробнича діяльність;
 - в) післяпродажний сервіс;
 - г) політична діяльність.
3. *До економічної цілі підприємства належить:*
- а) канали збуту;
 - б) контроль витрат енергії;
 - в) прагнення високої з/п;
 - г) вірної відповіді не зазначено.
4. *Скільки відсотків підприємств здійснюють соціальну діяльність:*
- а) 20;
 - б) 25;
 - в) 30;
 - г) 35.

5. *Загальна структура підприємства визначає:*

- а) виробничий профіль, місце знаходження та спеціалізацію підприємства;
- б) сукупність підрозділів підприємства в їх взаємозв'язку та взаємозалежності;
- в) загальне розташування підрозділів підприємства;
- г) сукупність всіх видів ресурсів, що використовуються підприємством.

До теми 1.3. Загальна характеристика продукції підприємства, організація виробництва і забезпечення якості продукції

1. *Якість продукції – це:*

- а) кількісна характеристика ступеня придатності продукції для задоволення конкретного попиту у ній;
- б) сукупність властивостей виробу, які визначають здатність задовольняти певні потреби споживачів за призначенням;
- в) правильні а та б;
- г) вірної відповіді не зазначено.

2. *Одиничні показники якості характеризують:*

- а) групу властивостей виробу;
- б) рівень якості сукупної продукції підприємства;
- в) певну властивість виробу;
- г) вірної відповіді не зазначено.

3. *«Система якості»:*

- а) забезпечує здійснення загального управління якістю через сукупність організаційної структур, відповідальності, процедур, процесів і ресурсів;
- б) передбачає методи і дії оперативного характеру, що використовується для задоволення вимог відповідно до якості товару;
- в) правильні а та б;
- г) вірної відповіді не зазначено.

4. *Методи забезпечення якості продукції:*

- а) організаційні;
- б) технічні;
- в) соціологічні;
- г) правові.

5. *Методи визначення якості продукції:*

- а) експертні;
- б) бальні;
- в) вимірювальні;
- г) органолептичні.

6. *Види технічного контролю якості продукції на підприємстві:*

- а) соціальний;
- б) вибірковий;
- в) статистичний;
- г) одиничний.

7. *Назвіть засоби управління якістю продукції:*

- а) сертифікація;
- б) стандартизація;
- в) внутрівиробничий технічний контроль;
- г) державний нагляд за якістю.

8. *Показники оцінювання якості сукупної продукції підприємства називають:*

- а) загальними;
- б) комплексивними;
- в) одиничними;
- г) диференційованими.

9. *Показники якості виробництва продукції характеризують:*

- а) технічний рівень продукції;
- б) відповідність готового виробу вимогам нормативно-технічної документації;
- в) рівень дефектності продукції;
- г) рівень відповідності сучасним міжнародним вимогам.

10. *Показники якості продукції, що відображають рівень використання винаходів при проектуванні виробів:*

- а) антропометричні;
- б) показники призначення;
- в) патентно-правові;
- г) економічні.

До теми 1.4. Виробнича програма підприємства

1. *Виробнича програма підприємства – це:*

- а) стратегічний план економічного розвитку підприємства;
- б) система планових завдань із виробництва й доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості та у встановлені строки згідно з договорами поставок;
- в) обчислення планового обсягу випуску продукції, що поставляється на зовнішній ринок;
- г) план ресурсного забезпечення підприємства.

2. *Які показники виробничої програми характеризують виробничу спеціалізацію підприємства:*

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні;
- г) усі відповіді правильні.

3. *Які показники виробничої програми характеризують виробничу спеціалізацію підприємства:*

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні;
- г) усі відповіді правильні.

4. *Умовно-натуральні показники виробничої програми підприємства використовуються під час випуску:*

- а) верстатів;
- б) тканин;
- в) взуття;
- г) консервів.

5. До вартісних показників виробничої програми підприємства не належить:

- а) товарна продукція;
- б) валова продукція;
- в) номенклатура та асортимент;
- г) реалізована продукція.

6. До трудових вимірників виробничої програми підприємства не належать:

- а) нормо-години;
- б) людино-години;
- в) станко-години;
- г) тонни.

7. Для підприємства, що випускає вузький асортимент однорідної продукції найбільш прийнятними є такі показники виробничої програми:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні;
- г) усі відповіді правильні.

8. Універсальними показниками виробничої програми в системі оцінки обсягів виробництва та реалізації продукції є:

- а) натуральні;
- б) умовно-натуральні;
- в) трудові;
- г) вартісні.

9. Виробнича програма обґрунтовується:

- а) обсягом капітальних вкладень;
- б) виробничою потужністю;
- в) потребою в продукції;
- г) вартістю основних виробничих фондів.

10. Виробнича програма підприємства відображає:

- а) обсяг випуску продукції;
- б) собівартість;
- в) асортимент і номенклатуру;
- г) чисельність працюючих.

До теми 1.5. Персонал підприємства, продуктивність, мотивація та оплата праці

1. До економічно активного населення належать:

- а) учні, студенти, курсанти;
- б) зайняті та безробітні;
- в) незайняті, школярі;
- г) усі відповіді правильні.

2. *Особи, що задіяні в процесі створення матеріальних цінностей, ремонту, перевезення пасажирів, надання інших матеріальних послуг це:*

- а) службовці;
- б) робітники;
- в) молодший обслуговуючий персонал;
- г) стажери.

3. *Спеціальність це:*

- а) вид трудової діяльності, що потребує відповідного комплексу спеціальних знань та практичних навичок;
- б) вузький різновид трудової діяльності в межах певної професії;
- в) сукупність практичних знань та навичок, що визначають ступінь підготовки працівника;
- г) усі відповіді правильні.

4. *Що з перелічених структур відноситься до структури персоналу:*

- а) функціональна;
- б) професійно-кваліфікаційна;
- в) статева;
- г) всі відповіді вірні.

5. *Система управління персоналом не включає таку функцію:*

- а) умови і безпека праці;
- б) регулювання соціально-трудових відносин;
- в) видача з/п;
- г) оформлення обліку і системи роботи з кадрами.

6. *До непромислового персоналу підприємства належать:*

- а) працівники дитячих та лікувальних закладів, що належать підприємству;
- б) працівники обслуговуючих господарств;
- в) працівники бухгалтерії;
- г) адміністрація підприємства.

7. *Промислово-виробничий персонал підприємства – це...*

- а) сукупність всіх постійних працівників підприємства;
- б) працівники основних, допоміжних та обслуговуючих виробництв;
- в) працівники основних, допоміжних та обслуговуючих виробництв, науково-дослідних, управлінських підрозділів і лабораторій, складів, охорони, зайнятих основною діяльністю;
- г) всі відповіді характеризують категорію промислово-виробничого персоналу.

8. *Дайте визначення кваліфікації:*

- а) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує комплексу спеціальних знань та практичних навичок;
- б) вузький різновид трудової діяльності;
- в) сукупність спеціальних знань та практичних навичок, які обумовлюють виконання завдань різної складності;
- г) рівень професійної майстерності.

9. *Професія – це:*

- а) вид трудової діяльності;
- б) різновид трудової діяльності у межах спеціальностей;
- в) різновид трудової діяльності у межах кваліфікації;
- г) усі відповіді правильні.

10. За характером участі в господарській діяльності підприємства персонал підрозділяється на:

- а) виробничий і невиробничий;
- б) робітників, службовців, спеціалістів, керівників;
- в) висококваліфікований, кваліфікований, малокваліфікований, некваліфікований;
- г) усі відповіді правильні.

До теми 1.6. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні

1. Якої з перерахованих структур основних засобів не існує:

- а) технологічна структура;
- б) виробнича структура;
- в) галузева структура;
- г) вікова структура.

2. Постійна втрата техніко-економічних властивостей, а отже і споживчої вартості, що у міру використання основних фондів переноситься на готову продукцію це:

- а) моральний знос;
- б) економічний знос;
- в) фізичний знос;
- г) технічний знос.

3. Моральний знос – це:

- а) постійна втрата техніко-економічних властивостей, а отже і споживчої вартості, що у міру використання основних фондів переноситься на готову продукцію;
- б) це передчасне, до закінчення нормативного терміну фізичного зносу, відставання устаткування за технічною характеристикою й економічною ефективністю від нового обладнання;
- в) це своєчасне, до закінчення нормативного терміну фізичного зносу, відставання устаткування за технічною характеристикою й економічною ефективністю від нового обладнання;
- г) всі відповіді правильні.

4. Відповідно до існуючої класифікації основні фонди промисловості за своїм складом залежно від цільового призначення і виконуваних функцій поділяються на такі види:

- а) споруди;
- б) робочі;
- в) інструменти;
- г) всі відповіді вірні.

5. Згідно з системою бухгалтерського обліку, до основних фондів відносяться засоби праці з терміном служби:

- а) більше 12 місяців чи протягом нормального виробничого операційного циклу;
- б) протягом 1 місяця;
- в) менше 12 місяців;
- г) протягом 24 місяців.

6. Залишкова вартість – це:

- а) вартість реалізації зношених або виведених із експлуатації окремих об'єктів основних фондів;
- б) найбільш вірогідна ціна продажу об'єктів основних фондів з урахуванням їх реального стану, співвідношення попиту і пропозиції;
- в) є різницею між початковою або відновною вартістю основних фондів і сумою їхнього зносу;
- г) це вартість об'єктів з урахуванням переоцінки, за якою вони числяться на балансі підприємства.

7. Ліквідаційна вартість – це:

- а) вартість реалізації зношених або виведених із експлуатації окремих об'єктів основних фондів;
- б) найбільш вірогідна ціна продажу об'єктів основних фондів з урахуванням їх реального стану, співвідношення попиту і пропозиції;
- в) є різницею між початковою або відновною вартістю основних фондів і сумою їхнього зносу;
- г) це вартість об'єктів з урахуванням переоцінки, за якою вони числяться на балансі підприємства.

8. Балансова вартість це:

- а) вартість реалізації зношених або виведених із експлуатації окремих об'єктів основних фондів;
- б) найбільш вірогідна ціна продажу об'єктів основних фондів з урахуванням їх реального стану, співвідношення попиту і пропозиції;
- в) є різницею між початковою або відновною вартістю основних фондів і сумою їхнього зносу;
- г) це вартість об'єктів з урахуванням переоцінки, за якою вони числяться на балансі підприємства.

9. Приватні натуральні показники дають односторонню характеристику ефективності основних засобів, тому вдаються до вартісних показників. Знайти невірний варіант відповіді.

- а) фондоцільність;
- б) фондоддача;
- в) фондомісткість;
- г) фондоозброєність;

10. Амортизація основних засобів – це:

- а) фізичне зношення основних засобів в процесі експлуатації;
- б) процес відшкодування зношення основних засобів;
- в) процес перенесення вартості основних засобів на собівартість продукції;
- г) моральне зношення основних засобів в процесі експлуатації.

До теми 1.7. Оборотні кошти підприємства

1. Оборотні кошти – це:

- а) сукупність оборотних виробничих фондів і фондів обігу;
- б) сукупність основних та оборотних засобів;
- в) кошти, авансовані в оборотні виробничі засоби і фонди обігу;
- г) кошти, авансовані в основні та оборотні виробничі засоби для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

2. Ознаками класифікації оборотних коштів не є:

- а) участь у кругообігу коштів;
- б) методи планування, принципи організації та регулювання;
- в) джерела формування;
- г) оборотність.

3. Відповідно до участі у кругообігу коштів оборотні кошти поділяються на:

- а) оборотні кошти, авансовані в оборотні фонди;
- б) оборотні кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди;
- в) оборотні кошти, авансовані у фонди обігу;
- г) зазначені у пп. 2, 3.

4. Залежно від методів планування, принципів організації та регулювання оборотні кошти поділяються на:

- а) нормовані та ненормовані;
- б) власні та залучені;
- в) завершені та незавершені;
- г) змінні та постійні.

5. Нормуванню підлягають:

- а) заборгованість підприємства постачальникам;
- б) готова продукція на складі;
- в) грошові кошти на розрахунковому рахунку;
- г) доходи підприємства.

6. До ненормованих оборотних коштів не належить:

- а) готова продукція на складі;
- б) дебіторська заборгованість;
- в) відвантажена готова продукція;
- г) готівкові кошти підприємства.

7. За джерелами формування оборотні кошти не поділяються на:

- а) власні;
- б) залучені;
- в) інші;
- г) позичені.

8. Можливими наслідками зниження розміру оборотних коштів є:

- а) перебої в постачанні й виробничому процесі;
- б) зменшення обсягу виробництва та прибутку;
- в) виникнення прострочених платежів і заборгованості;
- г) усе перелічене вище.

9. *Можливими наслідками надлишку оборотних коштів є:*

- а) нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів;
- б) послаблення режиму економії;
- в) створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням;
- г) усе перелічене вище.

10. *Серед методів розрахунку нормативів оборотних коштів:*

- а) гіпотетичний;
- б) математичний;
- в) коефіцієнтний;
- г) нормований.

До теми 1.8. Інвестиційні ресурси та інноваційні процеси на підприємстві

1. *За характером участі у керівництві підприємством розрізняють наступні інвестиції:*

- а) прямі;
- б) внутрішні;
- в) зовнішні;
- г) портфельні.

2. *Сума валових інвестицій без суми амортизаційних відрахувань це:*

- а) валові інвестиції;
- б) портфельні інвестиції;
- в) чисті інвестиції;
- г) немає правильної відповіді.

3. *Середньотермінові інвестиції мають термін вкладання коштів:*

- а) до 1 року;
- б) від 1 року до 5 років;
- в) від 3 років до 6 років;
- г) більше 6 років.

4. *Вкладені об'єкти, що територіально пов'язані з виробничим об'єктом це:*

- а) безпосередні інвестиції;
- б) супутні інвестиції;
- в) безризикові інвестиції;
- г) спекулятивні інвестиції.

5. *Якщо валові інвестиції менші за амортизацію, а чисті інвестиції менші нуля то це:*

- а) стала економіка;
- б) відбувається розширення економіки;
- в) стагнація економіки;
- г) немає правильної відповіді.

6. *Новий спосіб, відкриття, ноу-хау, винахід патент це:*

- а) нововведення;
- б) новація;
- в) інновація;
- г) немає правильної відповіді.

7. *Інноваційні процеси (нововведення) поділяють на:*
- а) технічні і організаційні;
 - б) економічні і соціальні;
 - в) юридичні;
 - г) всі відповіді вірні.
8. *Вкладання інвестицій в основний капітал та нематеріальні активи це:*
- а) прямі зовнішні інвестиції;
 - б) безпосередні інвестиції;
 - в) портфельні інвестиції;
 - г) внутрішні інвестиції.
9. *Інвестиції це:*
- а) короткострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку;
 - б) довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку;
 - в) усі відповіді правильні;
 - г) жодної правильної відповіді.
10. *Реальні інвестиції – це вкладення капіталу з метою:*
- а) простого і розширеного відтворення основних фондів;
 - б) відшкодування витрат виробництва;
 - в) простого відтворення основних фондів.
 - г) жодної правильної відповіді.

До теми 2.1. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

1. *Для визначення виробничої потужності використовують:*
- а) кількість одиниць обладнання;
 - б) площа цехів;
 - в) продуктивність працівників;
 - г) рік випуску обладнання.
2. *Виробнича потужність – це:*
- а) перелік асортиментних позицій продукції підприємства;
 - б) продуктивність обладнання;
 - в) максимально можливий випуск продукції за певний період;
 - г) пропускна здатність основних виробничих цехів підприємства.
3. *Під виробничою потужністю підприємства розуміють:*
- а) загальний обсяг основних і оборотних фондів;
 - б) максимально можливий річний обсяг випуску продукції;
 - в) середньорічну вартість;
 - г) загальну вартість обладнання в основних цехах підприємства.
4. *На виробничу потужність підприємства впливає:*
- а) структура основних фондів підприємства;
 - б) прийнятий режим роботи підприємства;
 - в) номенклатура, асортимент та якість продукції, що виготовляється;
 - г) усе перелічене вище.
5. *Для визначення виробничої потужності не використовують:*
- а) кількість одиниць обладнання;

- б) площа цехів;
- в) продуктивність працівників;
- г) рік випуску обладнання.

6. *Натуральна оцінка основних засобів необхідна для:*

- а) розрахунку амортизаційних відрахувань;
- б) визначення показників використання основних засобів;
- в) визначення виробничої потужності підприємства;
- г) підвищення рівня спеціалізації.

7. *Яку з наведених відповідей слід вважати правильною:*

- а) виробнича програма повинна перевищувати виробничу потужність підприємства;
- б) виробнича програма може бути меншою, ніж виробнича потужність;
- в) виробнича програма не залежить від виробничої потужності;
- г) виробнича програма підприємства повинна дорівнювати виробничій потужності.

До теми 2.2. Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

1. *Які витрати складають основну частину в структурі витрат підприємства:*

- а) інвестиційні;
- б) поточні;
- в) одноразові;
- г) операційні.

2. *До яких витрат відносяться витрати на матеріали, сировину, комплектуючі, на з/п робітників виробництва:*

- а) безперервні витрати;
- б) циклічні витрати;
- в) спіральні витрати;
- г) кругові витрати.

3. *Оберіть витрати, які відносяться до витрат за способом перенесення вартості на продукцію:*

- а) умовно-постійні та умовно-змінні витрати;
- б) прямі та непрямі витрати;
- в) поточні та одноразові витрати;
- г) правильна відповідь а) та б).

4. *Витрати пов'язані із відрахуванням на соціальні заходи, плату за оренду, витрати на амортизацію це:*

- а) прямі матеріальні витрати;
- б) прямі витрати на оплату праці;
- в) інші прямі витрати;
- г) розподілені загальні виробничі витрати.

5. *З економічних і соціальних позицій значення зниження собівартості для підприємства полягає у наступному:*

- а) збільшення прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, а отже, у появі можливості не тільки в простому, але й розширеному відтворенні;
- б) поява більшої можливості для матеріального стимулювання робітників і рішення багатьох соціальних проблем колективу підприємства;
- в) поліпшення фінансового стану підприємства і зниження ступеню ризику банкрутства;
- г) всі відповіді вірні.

6. Існують наступні фактори зниження собівартості продукції:

- а) зміна структури, асортименту, обсягу виробництва та поліпшення якості продукції;
- б) поліпшення організації виробництва і праці, упровадження наукової організації праці;
- в) підвищення технічного рівня виробництва, зокрема упровадження нової прогресивної технології, підвищення рівня механізації та автоматизації виробничих процесів;
- г) всі відповіді вірні.

7. Витрати, абсолютна величина яких зростає і скорочується із його зниженням це:

- а) умовно-змінні витрати;
- б) прямі витрати;
- в) умовно-постійні витрати;
- г) постійні витрати.

8. Одноразові витрати:

- а) здійснюються періодично і спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом тривалого часу;
- б) здійснюються періодично, але менше ніж місяць;
- в) здійснюються періодично і спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом короткого проміжку часу;
- г) здійснюються періодично, але менше ніж пів року.

9. Калькуляцію собівартості продукції складають:

- а) в розрізі комплексних статей витрат;
- б) за економічними елементами витрат;
- в) в розрізі одноелементних статей витрат;
- г) за призначенням витрат в процесі виробництва продукції.

10. Класифікація витрат за статтями калькуляції необхідна для:

- а) визначення ціни продукції;
- б) розрахунку прямих і непрямих витрат на виробництво продукції;
- в) складання кошторису витрат;
- г) визначення валових витрат.

До теми 2.3. Доходи та цінова політика підприємства

1. Прибуток характеризує:

- а) виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємством;

- б) частину доходу, що залишилась після відшкодування витрат діяльності;
- в) грошові надходження підприємства за певний період;
- г) чистий дохід підприємства.

2. Чистий прибуток підприємства – це:

- а) прибуток від всіх видів діяльності підприємства;
- б) прибуток від звичайної та надзвичайної діяльності підприємства після оподаткування;
- в) прибуток від звичайної діяльності після оподаткування;
- г) прибуток від реалізації продукції.

3. До доходів від операційної діяльності підприємства належать:

- а) доходи від реалізації продукції;
- б) доходи від реалізації необоротних матеріальних активів;
- в) доходи від реалізації цінних паперів;
- г) валові доходи.

4. Під звичайною діяльністю підприємства розуміють:

- а) операції, які не відбуваються часто або регулярно і відрізняються від звичайних операцій;
- б) операції, що забезпечують будь-яку діяльність підприємства або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;
- в) будь-яку діяльність підприємства;
- г) фінансову діяльність підприємства.

5. Під надзвичайною діяльністю підприємства розуміють:

- а) операції, які не відбуваються часто або регулярно і відрізняються від звичайних операцій;
- б) операції, що забезпечують будь-яку діяльність підприємства або виникають внаслідок здійснення такої діяльності;
- в) будь-яку діяльність підприємства;
- г) фінансову діяльність підприємства.

6. Сукупність доходу від основної діяльності підприємства та інших операційних доходів – це:

- а) дохід підприємства від операційної діяльності;
- б) дохід підприємства від фінансової діяльності;
- в) дохід підприємства від інвестиційної діяльності;
- г) дохід підприємства від інноваційної діяльності.

7. Серед методів визначення доходів підприємства:

- а) реальний метод;
- б) номінальний метод;
- в) касовий метод;
- г) усі вище перелічені методи.

8. Доходом підприємства за певний період вважається сума грошових коштів, що надійшла від покупців протягом цього періоду в його касу або на розрахунковий рахунок за продукцію, що була фактично відвантажена покупцям лише за методом:

- а) нарахувань;

- б) касовим;
- в) готівкової оцінки;
- г) фактичної оцінки.

9. *Доходом або виручкою підприємства за певний період визнається вартість продукції, відвантаженої покупцям протягом цього періоду, незалежно від того, оплачена вона ними у цьому періоді, чи ні за методом:*

- а) нарахувань;
- б) касовим;
- в) готівкової оцінки;
- г) фактичної оцінки.

10. *Ціни, що встановлюються в адміністративному порядку на державному рівні називаються:*

- а) фіксованими;
- б) регульованими;
- в) вільними;
- г) державними.

До теми 2.4. Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства

1. *Фінансові ресурси підприємства – це:*

- а) кошти на поточних рахунках підприємства;
- б) нерозподілений прибуток підприємства;
- в) усі види коштів і грошових фондів;
- г) власний капітал підприємства.

2. *До власних фінансових ресурсів підприємства належить:*

- а) прибуток;
- б) випуск акцій підприємством;
- в) продаж облігацій;
- г) валовий дохід.

3. *Показник рентабельності характеризує:*

- а) прибутковість підприємства;
- б) платоспроможність підприємства;
- в) фінансову стабільність підприємства;
- г) беззбитковість виробництва.

4. *Рентабельність одиниці продукції характеризує:*

- а) ціну одиниці продукції;
- б) прибуток, отриманий від реалізації одиниці продукції;
- в) прибуток, отриманий на 1 грн. повних витрат, здійснених при виробництві одиниці продукції;
- г) дохід, отриманий від реалізації одиниці продукції.

5. *Рентабельність підприємства характеризує:*

- а) ефективність виробничих витрат на виробництво продукції;
- б) ефективність позавиробничих витрат;
- в) ефективність використання основних і оборотних фондів підприємства;
- г) ефективність капітальних вкладень.

6. *Рентабельність виробництва характеризує:*

- а) ефективність виробничих витрат;
- б) ефективність виробничих фондів підприємства;
- в) ефективність повних витрат підприємства;
- г) ефективність валових витрат.

7. Під поняттям «точка беззбитковості» розуміють:

- а) певний рівень прибутковості підприємства;
- б) обсяг виробництва і реалізації продукції, при якому прибуток дорівнює нулю;
- в) рівень забезпечення підприємства фінансовими ресурсами;
- г) обсяг виробництва і реалізації продукції, при якому дохід дорівнює нулю.

8. Ефективність виробництва характеризує:

- а) відносний показник порівняння результатів і витрат діяльності;
- б) рентабельність виробництва;
- в) чистий прибуток підприємства;
- г) платоспроможність підприємства.

9. Порядок визначення фінансового результату від звичайної діяльності підприємства передбачає обчислення:

- а) прибутку від операційної діяльності;
- б) фінансових результатів з урахуванням фінансової діяльності;
- в) фінансових результатів з урахуванням інвестиційної діяльності;
- г) усі перелічені вище кроки є вірними.

10. Визначення фінансового результату від операційної діяльності підприємства передбачає:

- а) обчислення чистого доходу від реалізації продукції;
- б) визначення валового прибутку;
- в) обчислення прибутків від операційної діяльності;
- г) усі перелічені вище кроки.

До теми 2.5. Реструктуризація підприємств у процесі розвитку

1. Передумовою реструктуризації підприємства є:

- а) кризовий стан підприємства;
- б) складна організаційна структура;
- в) продукція підприємства, що відповідає поточному платоспроможному попиту;
- г) вірної відповіді не зазначено.

2. Реструктуризація підприємства має передбачати:

- а) вихід підприємства на нові ринки збуту;
- б) відновлення конкурентоспроможності підприємства;
- в) підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- г) підвищення конкурентоспроможності продукції.

3. Стратегічна реструктуризація підприємства забезпечує:

- а) довгострокову конкурентоспроможність продукції;
- б) оперативне зниження дебіторської заборгованості;
- в) суттєве поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства;

- г) вірної відповіді не зазначено.
4. *Процес санації підприємства починається із:*
- а) визначення цілей та стратегії санації;
 - б) бізнес-плану санації;
 - в) системи санаційних заходів;
 - г) проекту санації.
5. *Юридична особа, проти якої порушується справа про банкрутство є:*
- а) боржником;
 - б) банкрутом;
 - в) відповідачем;
 - г) вірної відповіді не зазначено.
6. *Реструктуризація підприємства здійснюється з метою:*
- а) оперативного забезпечення виживання підприємства;
 - б) зміни власників;
 - в) вивчення ринку;
 - г) зміни профілю діяльності підприємства.
7. *Розрізняють реструктуризацію:*
- а) позитивну та негативну;
 - б) ефективну та неефективну;
 - в) оперативну та стратегічну;
 - г) усі перелічені вище види.
8. *Система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника називається:*
- а) санація;
 - б) ліквідація;
 - в) реструктуризація;
 - г) банкрутство.
9. *Можливі такі варіанти проведення реструктуризації підприємства:*
- а) об'єднання підприємств з утворенням нової юридичної особи;
 - б) передача виділених структурних підрозділів у сферу управління іншого керуючого органу;
 - в) перепрофілювання підприємства;
 - г) усі перелічені вище.
10. *З метою забезпечення довготермінової конкурентоспроможності здійснюють реструктуризацію:*
- а) довгострокову;
 - б) короткострокову;
 - в) оперативну;
 - г) стратегічну.

До теми 2.6. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

1. Економічна безпека підприємства – це:

- а) захищеність від негативного впливу зовнішнього середовища;
- б) захищеність від негативного впливу внутрішнього середовища;
- в) стабільність макросередовища;
- г) стабільність мікросередовища.

2. *Банкрутство підприємства – це:*

- а) встановлена судом неспроможність підприємства розраховуватись і виконувати свої зобов'язання перед кредиторами;
- б) поділ майна підприємства між кредиторами;
- в) примусова ліквідація підприємства з метою поділу його майна між кредиторами;
- г) вірної відповіді не зазначено.

3. *Ймовірність банкрутства підприємства може оцінюватися на основі:*

- а) п'ятифакторної моделі Альтмана;
- б) аналізу коефіцієнтів загальної ліквідності підприємства;
- в) коефіцієнта фінансування важколіквідних активів;
- г) вірної відповіді не зазначено.

4. *Санація це:*

- а) комплекс послідовних взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного і соціального характеру з метою виведення підприємства з кризового стану;
- б) аналіз причин кризового стану підприємства з метою уникнення банкрутства.
- в) всі відповіді вірні;
- г) вірної відповіді не зазначено.

5. *Фінансовий стан підприємства вважають стійким, якщо воно здатне покрити потребу у фінансових ресурсах власними, оборотними коштами не менш як на:*

- а) 65%;
- б) 50%;
- в) 40%;
- г) вірної відповіді не зазначено.

6. *Рівень поточної загрози банкрутства визначається за коефіцієнтом:*

- а) автономії;
- б) абсолютної платоспроможності;
- в) рентабельності;
- г) вірної відповіді не зазначено.

7. *Санація підприємства проводиться:*

- а) після порушення кредиторами справи про банкрутство;
- б) до порушення кредиторами справи про банкрутство;
- в) на основі рішення арбітражного суду про проведення санації;
- г) вірної відповіді не зазначено.

8. *Назвіть основні види санації:*

- а) зі зміною статусу юридичної особи;
- б) зі зміною форми власності суб'єкта господарювання;
- в) без зміни статусу юридичної особи;

г) вірної відповіді не зазначено.

9. *Справа про банкрутство підприємства вважають закритою після:*

- а) реалізації майна банкрута і задоволення претензій кредиторів;
- б) затвердження ліквідаційного балансу;
- в) затвердження плану реструктуризації чи санації;
- г) оголошення про банкрутство підприємства у пресі.

10. *Ліквідаційна маса підприємства-банкрута складається:*

- а) майнових прав підприємства;
- б) орендованого майна;
- в) майна підприємства;
- г) майна банкрута, що є предметом застави.

VI. КУРСОВА РОБОТА

VI.1. Методичні рекомендації виконання курсової роботи

Процес виконання курсової роботи передбачає наступні етапи:

- 1) вибір напрямку, об'єкта та предмета наукового дослідження, теми курсової роботи;
- 2) пошук і вивчення необхідної літератури та практичного матеріалу;
- 3) складання плану згідно теми курсової роботи;
- 4) проведення відповідних розрахунків;
- 5) написання висновків згідно виконаних розрахунків;
- 6) оформлення курсової роботи;
- 7) захист курсової роботи.

1. Вибір напрямку, об'єкту та предмету наукового дослідження, теми курсової роботи

На першому етапі студент вибирає напрям, об'єкт та предмет дослідження. *Об'єкт дослідження* – це явище чи процес, що породжує проблемну ситуацію чи обрану тему наукового дослідження. *Предмет дослідження* – знаходиться в межах об'єкта.

2. Пошук і вивчення необхідної літератури та практичного матеріалу

Пошук і вивчення необхідної літератури та практичного матеріалу пов'язаний із використанням посібників, киг, журналів Інтернет-джерел тощо. Практичним матеріалом написання курсової роботи є показники, які студент використовує у практичній частині.

3. Складання плану роботи згідно теми курсової роботи

Складання плану роботи – етап виконання курсової роботи, що висвітлює головні питання теми в чіткій логічній послідовності. План фактично виступає основою проведеного дослідження, вказує напрям досягнення мети.

В результаті вивчення підібраного матеріалу і систематизації літературних джерел студент здійснює аналіз проведеного дослідження та пропонує шляхи вирішення поставленої проблеми.

4. Проведення відповідних розрахунків

Студент повинен ознайомитись із вихідними даними для розрахунків і згідно методики розрахунку індивідуальних коефіцієнтів розрахувати всі необхідні показники.

5. Написання висновків згідно виконаних розрахунків

В результаті теоретичного дослідження та практичного його втілення необхідно провести загальний аналіз отриманих результатів (окремо для теоретичної та практичної частини) і подати його у вигляді висновків.

6. Оформлення курсової роботи

7. Захист курсової роботи

Це кінцевий етап виконання курсової роботи, який завершується отриманням студентом оцінки за її написання.

Вимоги до виконання курсової роботи:

1) Тема курсової роботи. Теми курсових робіт запропоновані та затверджені кафедрою. Студенти самостійно обирають тему курсової роботи, але в рамках запропонованих (див. розділ 3.1). Студент повинен висунути пропозицію щодо власної теми курсової роботи, але при умові обґрунтування її доцільності. В межах курсової роботи студентові необхідно подати:

- розгорнутий план курсової роботи;
- формулювання мети та завдань роботи;
- теоретичну частину;
- практичну (розрахункову) частину;
- висновки;
- список літератури за темою дослідження.

2) Вступ. Обсяг вступу встановлено в межах 1-2 сторінок, де висвітлюють актуальність, мету, завдання курсової роботи, її об'єкт, предмет, базу дослідження та характеристики основних джерел отримання інформації (літературних, статистичних, офіційних, бібліографічних, наукових).

3) Основна частина. Теоретична частина повинна розкривати сутність теми на основі порівняльної характеристики вітчизняних, зарубіжних наукових та спеціальних джерел, а також вивчення законодавчої та нормативної бази. Цей розділ повинен містити 2-3 підрозділи обсягом не менше 20 сторінок.

В практичній (другій) частині студент проводить аналіз розрахунку чисельності промислово-виробничого персоналу машинобудівних підприємств, фонду заробітної плати, кошторису витрат на виробництво продукції та калькулювання собівартості продукції. Згідно індивідуальних даних слід подати результати аналізу у вигляді таблиць, роблячи додаткові пояснення. На підставі розрахунків, необхідно спрогнозувати можливі варіанти удосконалення досліджуваної проблеми та подати власні пропозиції у висновках. Обсяг цього розділу складає 20-25 сторінок.

4) Висновки. Висновки повинні включати короткий опис результатів проведеного теоретичного та практичного дослідження.

Курсова робота має таку структуру:

Вступ

Розділ 1. (Теоретична частина) *НАЗВА*

1.1. (поняття та сутність)

1.2. (зміст, функції, види, класифікація, пояснення)

1.3. (методи удосконалення)

Розділ 2. (Практична частина) *НАЗВА*

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Теоретична частина курсової роботи

Теоретична частина курсової роботи повинна містити огляд результатів літературно-аналітичного дослідження, порівняльну характеристику поглядів на проблему зарубіжних та вітчизняних вчених (в межах вибраної теми). Запропоновано наступну структуру теоретичної частини за темами курсових робіт:

ТЕМА 1. Правові основи та напрями діяльності підприємства в ринкових умовах

Розділ 1. Теоретичні аспекти правових основ функціонування підприємства

1.1. Сутність створення, реєстрації, ліквідації та реорганізації підприємства

1.2. Загальні принципи управління підприємством і самоврядування трудового колективу

1.3. Шляхи удосконалення відносин партнерства між державою та підприємством

ТЕМА 2. Ринкове середовище господарювання підприємств та організацій

Розділ 1. Теоретичні аспекти сутнісно-змістової характеристики ринкового середовища діяльності вітчизняних підприємств

1.1. Сутність ринкового середовища господарювання підприємств та організацій

1.2. Поняття, функції та структура ринку

1.3. Механізм удосконалення принципів поведінки суб'єктів господарювання на ринку

ТЕМА 3. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Розділ 1. Теоретичні аспекти господарської діяльності підприємства

1.1. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин

1.2. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств

1.3. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика

ТЕМА 4. Економічна характеристика продукції підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти економічної характеристики продукції підприємства

1.1. Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції, що виробляє та реалізує підприємство

1.2. Поняття «номенклатура та асортимент продукції, що виробляється», «товарна», «валова», «чиста», «реалізована продукція», «валовий оборот підприємства»

1.3. Товарна політика підприємства і механізм її здійснення

ТЕМА 5. Виробнича програма підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти розробки виробничої програми на підприємстві

1.1. Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства

1.2. Елементи формування виробничої програми підприємства

1.3. Планування виробничої програми підприємства

ТЕМА 6. Виробнича потужність підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування виробничої потужності на підприємстві

1.1. Поняття виробничої потужності підприємства, його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання

1.2. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства

1.3. Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності

ТЕМА 7. Ресурсний потенціал підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування ресурсного потенціалу на підприємстві

1.1. Поняття та види економічних ресурсів

1.2. Поняття потенціалу і ресурсного потенціалу підприємства.

1.3. Складові ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок.

ТЕМА 8. Методи управління діяльністю підприємств у ринкових умовах

Розділ 1. Теоретичні аспекти управління підприємствами

1.1. Сутність і функції процесу управління

1.2. Методи та організаційні структури управління діяльністю підприємств

1.3. Ефективні типи організаційної структури управління щойно утворених підприємств

ТЕМА 9. Система управління персоналом підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти системи управління персоналом підприємства

1.1. Сутність, класифікація та структура персоналу

1.2. Кадрова політика та система управління персоналом

1.3. Узагальнення зарубіжного досвіду управління персоналом і визначення можливостей його використання на підприємствах України

ТЕМА 10. Майнові ресурси (активи) підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування майнових ресурсів підприємства

1.1. Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності

1.2. Класифікація активів підприємства

1.3. Сутність та оцінка нематеріальних активів підприємства

ТЕМА 11. Основні фонди підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування основних фондів

1.1. Поняття, класифікація та структура основних фондів підприємства

1.2. Види і показники зношування основних фондів

1.3. Ефективність відтворення та використання основних фондів підприємства

ТЕМА 12. Оборотні фонди та оборотні кошти підприємства

Розділ 1. Теоретичні засади формування оборотних фондів та оборотних коштів підприємства

1.1. Загальна характеристика оборотних фондів та оборотних коштів підприємства

1.2. Нормування та показники ефективності використання оборотних коштів підприємства

1.3. Шляхи удосконалення використання оборотних коштів підприємства

ТЕМА 13. Інноваційні процеси та оцінювання їх ефективності

Розділ 1. Теоретичні засади формування інноваційних процесів

1.1. Інновації та інноваційні процеси, їх види та характеристика

1.2. Науково-технічний прогрес, його загальні та пріоритетні напрями

1.3. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень

ТЕМА 14. Техніко-технологічна база виробництва

Розділ 1. Теоретичні аспекти управління техніко-технологічної бази виробництва

1.1. Сутність техніко-технологічної бази виробництва

1.2. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства

1.3. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах

ТЕМА 15. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства

Розділ 1. Теоретичні засади удосконалення конкурентоспроможності продукції підприємства

1.1. Сутність, показники, методи оцінювання та управління за якістю продукції

1.2. Чинники забезпечення та методика оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції

1.3. Економічна ефективність і шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції

ТЕМА 16. Регулювання, прогнозування та планування діяльності

Розділ 1. Теоретичні аспекти регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

1.1. Сутність державного економічного регулювання, особливості прогнозування розвитку та методологічні основи планування діяльності підприємства

1.2. Стратегія розвитку підприємства та бізнес-планування

1.3. Заходи підвищення якості регулювання, прогнозування та планування в організації

ТЕМА 17. Витрати виробництва і собівартість продукції

Розділ 1. Теоретичні засади управління витратами та собівартістю продукції

1.1. Поняття витрат і собівартості продукції. Класифікація витрат

1.2. Види і показники собівартості продукції

1.3. Управління витратами на підприємстві. Чинники та джерела зниження собівартості продукції

ТЕМА 18. Мотивація як процес стимулювання до високопродуктивної праці

Розділ 1. Теоретичні аспекти мотивації праці, роль винагороди в цьому процесі

1.1. Сутність мотивації трудової діяльності

1.2. Форми і системи оплати праці

1.3. Шляхи удосконалення механізму дії мотивації

ТЕМА 19. Ціни та ціноутворення в ринкових умовах

Розділ 1. Теоретичні засади формування ціни та ціноутворення на підприємстві

1.1. Економічний зміст, функції та види цін

1.2. Мета та методи ціноутворення в ринкових умовах

1.3. Проблеми та шляхи удосконалення ціноутворення в Україні

ТЕМА 20. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Розділ 1. Теоретичні засади формування фінансово-економічних результатів та підвищення ефективності діяльності підприємства

1.1. Суть, форми та методи організації фінансової діяльності підприємства

1.2. Суть, характеристика і показники загальної ефективності діяльності підприємства

1.3. Резерви та чинники підвищення ефективності виробництва

ТЕМА 21. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства

Розділ 1. Теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності підприємства

1.1. Сутність законодавчого регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства в Україні

1.2. Види та принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства

1.3. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства

ТЕМА 22. Державне регулювання діяльності підприємств

Розділ 1. Теоретичні аспекти державного регулювання діяльності підприємств

1.1. Суть, принципи та методи державного регулювання економіки

1.2. Державне регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності

1.3. Механізм удосконалення підприємницької політики

ТЕМА 23. Банкрутство та ліквідація підприємств

Розділ 1. Теоретичні засади банкрутства та ліквідації підприємства

1.1. Суть, причини і моделі банкрутства

1.2. Методичні основи визначення ймовірності банкрутства

1.3. Наслідки ліквідації підприємства

ТЕМА 24. Фінансові результати діяльності підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти фінансових результатів діяльності підприємства

1.1. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства

1.2. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства

1.3. Ефективність діяльності підприємства та методики її визначення

ТЕМА 25. Економічна безпека підприємства

Розділ 1. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємства

1.1. Сутність економічної безпеки підприємства та фактори впливу на неї

1.2. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки

1.3. Моніторинг економічної безпеки підприємства

VI.2. Рейтингова система оцінювання курсової роботи

Система рейтингових балів

1. Стартова складова (r_1):

- правильне оформлення теми та завдання – 2-1 бали;
- правильний підбір та вивчення літератури – 2-1 бали;
- правильність написання розділу 1 – 2-1 бали;
- правильність написання розділу 2 – 2-1 бали;
- своєчасне подання курсової роботи на перевірку правильність написання розділу 1 – 2-1 бали.

2. Складова якості курсової роботи (r_2):

- якість оформлення, виконання вимог нормативних документів – 10-9 балів;
- повне викладення теоретичної частини курсової роботи – 10-9 балів;
- правильність застосування методів аналізу і розрахунку – 10-9 балів
- сучасність та обґрунтування прийнятих рішень 10-9 балів.

3. Складова якості захисту курсової роботи (r_3):

- ступінь володіння матеріалом – 10-9 балів;
- повнота аналізу можливих варіантів – 10-9 балів;
- ступінь обґрунтування прийнятих рішень – 10-9 балів;
- вміння захищати свою думку – 10-9 балів.

Сума балів двох складових переводиться до залікової оцінки згідно з таблицею:

Бали $R = r_1 + r_2$	ECTS оцінка	Національна оцінка
95-100	A	Відмінно
85-94	B	Добре
75-84	C	
65-74	D	Задовільно
60-64	E	
Менше 60	Fx	Незадовільно
Курсову роботу не допущено до захисту	F	не допущено

VII. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

VII.1. Поточний контроль знань студентів

Поточний контроль знань студентів включає:

1) відповіді на практичних заняттях;

2) дві контрольні роботи (МКР поділяється на дві контрольні роботи тривалістю по одній акад. годині).

Відповіді на практичних заняттях. Під час проведення практичних занять студенти відповідають на поставлені запитання викладача, наводять приклади з практики управління проектами, аналізують ситуаційні вправи.

Модульна контрольна робота. Метою модульної контрольної роботи є виявлення рівня засвоєння студентами теоретичних знань та можливість їх застосування при вирішенні конкретних управлінських завдань. Перша контрольна робота проводиться за першим розділом тематичного плану «Економічні засади виробничої діяльності підприємства. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства» охоплює матеріал тем 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8 та практичних занять 1-8. Контрольна робота проводиться на 9 практичному занятті.

Друга контрольна робота проводиться за другим розділом тематичного плану «Ресурсне забезпечення виконання проекту» та четвертим розділом «Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Розвиток підприємства та забезпечення його економічної безпеки» і охоплює матеріал тем 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 та практичних занять 9-18. Контрольна робота проводиться на 18 практичному занятті.

Вона включає 14 завдань різного рівня складності. З них два завдання вимагають відповіді на теоретичні питання (максимальний бал за виконання кожного з них – 2 бали), десять завдань є тестовими, спрямовані на перевірку знань фактичного матеріалу (максимальний бал за виконання кожного з них – 0,4 бали), вирішення 2 задач (максимальний бал за виконання – 2 бали).

VII.2. Підсумковий контроль знань студентів

Семестрову атестацію студента проводять за результатами підсумкового значення рейтингу з дисципліни. Оскільки семестрова атестація з дисципліни передбачена у вигляді екзамену, рейтингова оцінка студента формується як сума всіх рейтингових балів і становить 100 балів.

Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, які він отримує за:

- 1) відповіді на практичних заняттях;
 - 2) дві контрольні роботи (МКР поділяється на дві контрольні роботи тривалістю по одній акад. годині);
 - 3) відповідь на екзамені.
- Окремо оцінюється курсова робота.

Система рейтингових балів

Ваговий бал – 6 балів. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $6 \times 5 = 30$ балів.

Відповідь на практичному занятті передбачає самостійний розв'язок задачі, вирішення тестових завдань, що дозволяє опитати більшу частину групи студентів.

Відповіді оцінюються за шкалою 6; 4; 2; 0:

- 6 балів - за правильне, в повному обсязі розв'язання завдання, обґрунтовані відповіді на поставлені запитання;
- 4 бали - за правильну відповідь, але при цьому мали місце кілька несуттєвих неточностей (завдання виконано не менше ніж на 75%);
- 2 бали - за розв'язання задачі в повному обсязі, але отриману неправильну відповідь або студент дав неповну відповідь на питання та не відповів на всі додаткові питання або виконав задачу не менше ніж на 60%;
- 0 бал - отримує студент, який був присутнім, але студент не розкрив загальних теоретичних положень, не відповів на жодне додаткове питання або самостійно не розв'язав практичних завдань.

2. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 10. Максимальна кількість балів за всі контрольні роботи дорівнює $7 \text{ бали} \times 2 = 20$ балів.

Виконання модульних завдань під контролем викладача передбачає дві контрольні роботи, що відповідає кількості змістових модулів.

Тривалість кожної контрольної роботи – одна академічна година.

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань (одне питання 2 бали), 10 тестових завдань (кожен тест оцінюється в 0,4 бали) та 2 задач (одна задача 2 бали). Отже, $2 \times 2 + 2 + 2 \times 2 = 10$ балів.

- «відмінно» - 10-9 бали заслуговує студент, який: а) виконав теоретичне завдання не менше, ніж на 90% і всебічно, безпомилково і в логічній послідовності розкрив порядок виконання; б) продемонстрував знання методики і правильне її застосування при розв'язанні практичного завдання;
- «добре» - 8-7 бал отримує студент, який: а) безпомилково, достатньо повно і

без ознак плагіату розкрив теоретичне питання на 75-89%; б) методику розв'язання практичного завдання в основному витримав, але припустився несуттєвих помилок;

- «задовільно» - 6 балів отримує студент, якщо: а) виконав теоретичне завдання на 60-74%, розкрив основні аспекти проблеми; б) припустився суттєвих помилок при виконанні практичного завдання;

- «незадовільно» - 0 балів виставляється студенту, який: а) не розкрив суттєвих елементів теоретичного питання або його відповідь на питання переважно є плагіатом; б) не володіє методикою розв'язання практичного завдання.

Максимальна сума балів стартової складової дорівнює 50. Необхідною умовою допуску до екзамену є зарахування всіх лабораторних занять і стартовий рейтинг не менше 25 балів (не менше 50% від R_c).

Штрафні бали за:

- відсутність на практичному занятті без поважної причини	1 бал
- не відпрацювання пропущеної теми	1 бал

Умови позитивної проміжної атестації

За результатами навчальної роботи за перші 7 тижнів «ідеальний студент» має набрати 25 балів. На першій атестації (8-й тиждень) студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг не менше 12,5 балів.

За результатами 13 тижнів навчання «ідеальний студент» має набрати 50 балів. На другій атестації (14-й тиждень) студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг не менше 25.

Розрахунок шкали рейтингу:

Розмір шкали рейтингу $R = 100$ балів.

Розмір стартової шкали (50% від R): $R_c = 6 \cdot 5 + 10 \cdot 2 = 50$ балів

Розмір екзаменаційної шкали $R_E = 50$ балів

На екзамені студенти виконують письмову контрольну роботу. Екзаменаційний білет складається з трьох частин, що відрізняються за рівнем складності.

Теоретичні питання екзаменаційного білета охоплюють теоретичний матеріал як окремих тем так і наскрізно з усієї дисципліни і мають на меті виявити набуті знання студента та його здатність оперувати поняттями, категоріями, а також рівень знання матеріалу в цілому.

Тестові завдання: результати виконання тестових завдань демонструють глибину знань студентів про теоретичні засади дисципліни.

Тестові завдання, подані в екзаменаційному білеті, належать до тестів закритої форми і передбачають декілька запропонованих відповідей, з яких той, хто тестується, вибирає одну правильну.

Розрахункове завдання: результати виконання цього завдання демонструють рівень умінь аналізувати практичні ситуації і приймати правильні рішення щодо їх виконання у майбутній практичній діяльності.

Підсумкова оцінка визначається за результатами комплексної перевірки знань студентів (табл. 7.1.).

Таблиця 7.1 – Кількість балів за виконання кожного виду завдання екзамену

Вид завдання	Кількість балів, які можна отримати
I. – теоретичне завдання	10 (5 балів за кожне завдання)
II. – тестове завдання	10 (1 бал за кожне завдання)
III. – розрахункове завдання	30 (15 балів за кожне завдання)
Всього	50

Бали, які студент отримує за екзамен, наведено в табл. 7.2.

Таблиця 7.2 – Система оцінювання питань екзаменаційного білету

Оцінка	Кількість балів	Обґрунтування
<i>Теоретичне питання</i>		
«відмінно»	5	Студент виконав теоретичне завдання не менше, ніж на 90% і всебічно, безпомилково і в логічній послідовності розкрив порядок виконання
«добре»	4	Студент безпомилково, достатньо повно розкрив теоретичне питання на 75-90%
«задовільно»	3	Студент виконав теоретичне завдання на 60-74%, розкрив основні аспекти проблеми
«незадовільно»	0	Не має відповіді, або відповідь не вірна
<i>Тестові завдання</i>		
«відмінно»	1	Відповідь вірна
«незадовільно»	0	Відповідь не вірна
<i>Розрахункове завдання</i>		
«відмінно»	15-14	Задача виконана вірно, хід рішення логічний, студент продемонстрував знання методики і правильне її застосування при розв'язанні практичного завдання, робить висновки за результатами виконаної задачі з застосуванням набутих знань та вмінь
«добре»	13-11	Задача виконана вірно, хід рішення логічний, однак студент не наводить висновків за результатами виконаної задачі або припустився несуттєвих помилок
«задовільно»	10-9	Хід рішення вірний, однак є суттєві помилки в обчисленні або хід рішення вірний, однак задача виконана не менше ніж на 60%
«незадовільно»	0	Задача виконана невірно, хід рішення невірний або задача не виконана

Сума стартових балів і балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 7.3:

Таблиця 7.3 – Переведення рейтингових оцінок в ECTS та традиційні оцінки з навчальної дисципліни «Економіка підприємства»

Значення рейтингу за семестр	Оцінка
95-100	Відмінно
85-94	Дуже добре
75-84	Добре

65-74	Задовільно
60-64	Достатньо
Менше ніж 60	Незадовільно
Не допущено (потрібна додаткова робота)	

Максимальна сума рейтингових балів, яку може набрати студент, дорівнює 100. Оцінка з дисципліни визначається за таблицею:

**Таблиця переведення рейтингових балів
в оцінку з навчальної дисципліни:**

$R = R_{np} + R_{ref} + R_{мкр}$	Оцінка
95...100	Відмінно
85...94	Дуже добре
75...84	Добре
65...74	Задовільно
60...64	Достатньо
$R \leq 60$	Незадовільно
Не зараховано реферат	Не допущено

VIII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Базова

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.О.Гетьман, В.М. Шаповал — 2-ге вид. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 488с. — Бібліогр.: с. 483-484. — ISBN 978-611-01-0005-2.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. — К.: Кондор -Видавництво, 2016. — 378 с. ISBN 978-617-7278-89-3
3. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва] ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». — Харків: НТУ «ХП», 2016. — 380 с.
4. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Юрченко, Р. С. Кравчук, І. Б. Запихляк, І. І. Василик. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. - 377 с.
5. Економіка підприємства. Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Кулішов В. В. та ін. Підручник / За загальною редакцією Й. М. Петровича., — 2-ге вид., стереотипне — 2010. — 680 с. ISBN 966-8340-20-5.
6. Економіка підприємства. Теорія. В. І. Захарченко М. М. Меркулов О. В. Балахонова. Навчальний посібник. — 2011.— 324 с. ISBN 978-617-574-037-8.
7. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. — Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. — 208 с.
8. Економіка підприємства [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійних спрямувань: «Менеджмент організацій», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» / НТУУ «КПІ»; уклад. О. В. Гук, Г. А. Мохонько, Н. М. Григорська. — Київ : НТУУ «КПІ», 2012. — Режим доступу: <http://library.kpi.ua:8080/handle/123456789/1824>.
9. Економіка підприємства. Практикум (збірник задач і виробничих ситуацій) / В.І. Захарченко, М.М. Меркулов, Л.В. Ширяєва — К.: ЦУЛ, 2012. — 144 с.
10. Калініченко О.В., Плотник О.Д. Економіка підприємства: практикум : Навч. посібник / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. — К.: КОНДОР, 2012. — 600 с.
11. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навчальний посібник / В.І.Гринчуцький, Е.Т.Карпетян, Б.В.Погріщук — 2-е вид., перероб. і доп. — К. : ЦУЛ, 2012. — 304 с. ISBN 978-611-01-0309-1.
12. Экономика предприятия [Электронный ресурс]: методические указания к изучению дисциплины для студентов области знаний 0306 «Менеджмент и администрирование» для направления подготовки 6.030601 «Менеджмент» профессиональных направлений: «Менеджмент организаций», «Менеджмент внешнеэкономической деятельности», «Менеджмент инновационной деятельности» / сост. О. В. Гук, Н. М. Григорская. — Электронные текстовые данные (1 файл: 341 Кбайт). — Киев : НТУУ «КПИ», 2014. — 64 с. — Название с экрана. — Доступ : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/7837>.
13. Економіка та фінанси підприємства: підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. — Львів, 2015 . — 408 с. ISBN 978-617-574-071-2.

14. Економіка підприємства: методичні рекомендації до виконання практичних занять для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування», напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / Укладачі: О.В. Гук, К.О. Бояринова, Н.М. Григорська – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 66 с.

15. Экономика предприятия [Электронный ресурс]: конспект лекций для студентов области знаний 0306 «Менеджмент и администрирование» для направления подготовки 6.030601 «Менеджмент» профессиональных направлений: «Менеджмент организаций», «Менеджмент внешнеэкономической деятельности», «Менеджмент инновационной деятельности» / сост. О. В. Гук, Н. М. Григорская. – Электронные текстовые данные (1 файл: 1,34 Мбайт). – Киев : НТУУ «КПИ», 2014. – 142 с. – Название с экрана. – Доступ : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/7833>.

16. Економіка підприємства [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» для напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійних спрямувань: «Менеджмент організацій», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» / уклад. О. В. Гук, Н. М. Григорська. – Електронні текстові дані (1 файл: 627 Кбайт). – Київ : НТУУ «КПІ», 2014. – 55 с. – Назва з екрана. – Доступ <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/6949>.

17. Экономика предприятия [Электронный ресурс] : методические указания к курсовой работе для студентов области знаний 0306 «Менеджмент и администрирование» для направления подготовки 6.030601 «Менеджмент» профессиональных направлений: «Менеджмент организаций», «Менеджмент внешнеэкономической деятельности», «Менеджмент инновационной деятельности» / сост. О. В. Гук, Н. М. Григорская. – Электронные текстовые данные (1 файл: 430 Кбайт). – Киев: НТУУ «КПИ», 2014. – 38 с. – Название с экрана. – Доступ: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/7835>

18. Економіка підприємства: методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент та адміністрування» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійного спрямування: «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» заочної форми навчання / Укладачі: О.В. Гук, К.О. Кузнецова. – 38 с. – 2015 р.

19. Экономика предприятия: методические рекомендации к выполнению практических занятий для студентов отрасли знаний 0306 «Менеджмент и администрирование», направления подготовки 6.030601 «Менеджмент» / Составители: О.В. Гук, Е.А. Кузнецова. – 57 с. – 2015 р.

Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

Допоміжна

1. Економіка підприємства. Науковий журнал «Бізнес інформ». – № 5-2012.
– Режим доступу: <http://www.business-inform.net/thematic-search/?theme=economics-of-enterprise>
2. Enterprise economy: Methodical instructions for discipline studying for students, field of knowledge 07 «Management and Administration» field of study 073 «Management» specialization «Management and Business Administration», «Management of innovation», «Management of International Project», «Logistics» / Compiled by: O.V. Guk, K.O. Kuznesova: K.: NTUU «KPI», 2016. - 43 p.
3. Економіка підприємства: Тлумачний словник термінів для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізацій «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент інновацій», «Менеджмент міжнародних проектів», «Логістика» / Уклад.: О.В. Гук, К.О. Кузнєцова. – НТУУ «КПІ», 2016. – 114 с.